

POUDARKI IZ GOVORA PREDSEDNIKA TITA

Zgolj dejstvo, da na konferenci sodelujejo predstavniki več kot sto držav, dveh tretjin človeštva, zgovorno priča o zgodovinskih vrednotah politike neuvrščanja in o uspešni poti, ki jo je gibanje prehodilo od svoje prve konference v Beogradu leta 1961. Že takrat smo imeli pred očmi, da je treba preiti, kot je zapisano v beograjski deklaraciji, »od starega reda, temelječega na nadvladi, k novemu redu, ki naj bi temeljil na svobodi, enakosti in družbeni pravici«.

Nikoli nismo enačili blokov ne po vrstnem redu njihovega nastanka ne po kakih drugih obeležjih. Od vsega začetka pa smo se dosledno izrekli proti blokovski politiki in tuji nadvladi, proti kakršnim koli oblikam politične in ekonomske hegemonije, za pravico vsake države do svobodnega, neodvisnega in samostojnega razvoja. Nikoli nismo privolili, da bi postali orodje ali rezerva kogar koli, saj tega ni moč povezati z bistvom politike neuvrščanja.

Sadovi našega dela so zares bogati. V minulih dveh desetletjih smo uveljavili temeljna načela in cilje neuvrščenosti kot trajne vrednote: bojevali smo se za mir; bistveno prispevali k uspehu protikolonialne revolucije; kodificirali načela aktivnega in miroljubnega sožitja; uprli smo se politiki sile in tujemu vmešavanju; začeli dolgoročne akcije za uvedbo novega mednarodnega ekonomskega reda; pripomogli k uresničevanju univerzalnosti in h krepitvi OZN.

Varnosti sveta, miru in stabilnosti ni mogoče uresničiti brez korenitih sprememb v mednarodnih ekonomskih odnosih, spričo katerih so države v razvoju izpostavljene diskriminaciji in neenakopravnosti.

Z ogorčenjem moramo ugotoviti, da se kolonializem in rasizem na afriškem Jugu ob podpori imperialističnih sil še naprej vztrajno ohranjata. Afriški narodi so lahko prepričani o naši popolni podpori njihovem upravičenemu boju. Na Bližnjem vzhodu se nadaljuje izraelska agresija in okupacija ozemlja arabskih držav. Močno smo zaskrbljeni tudi zaradi zaostrovanja krize v Jugovzhodni Aziji.

Zlasti se ne smemo sprijazniti z vsiljevanjem tuje volje narodom z vojaškimi intervencijami. To je v popolnem nasprotju z načeli ustanovne listine OZN in s politiko neuvrščenosti.

V boju za novi mednarodni gospodarski red sta bližnje posebno zasedanje generalne skupščine OZN in sprejetje mednarodne politike razvoja za prihodnje desetletje izrednega pomena.

Posebno skrb vzbujajo konflikti, do katerih prihaja med posameznimi neuvrščenimi državami. Niti za hip ne smemo pozabiti, da vsak spopad med neuvrščenimi državami na stečaj odpira vrata tujemu vmešavanju. Ti konflikti tudi otežujejo naše napore pri oblikovanju novih demokratičnih mednarodnih odnosov. To ne zadeva le neposredno prizadetih držav, temveč nas vse. Zato je dolžnost neuvrščenih držav, da po ustrezni poti, z ustreznimi mehanizmi pomagajo, preden spori prerastejo v spopade.

Naše gibanje se usmerja h ključnim problemom današnjega sveta: vprašanje miru, varnosti, razvoja in splošnega napredka. Gibanje izraža bistvene interese vsega človeštva, ne pa le enega dela. Zato je njegova zgodovinska odgovornost toliko večja. To odgovornost smo prevzeli vsi. Nikoli ne smemo pozabiti na tisto, kar nam je skupnega in kar nas združuje.

HAVANA 1979 – ŠESTI VRH NEUVRŠČENIH DRŽAV

Te dni so vse oči svetovne javnosti uprte v Havano. Tu poteka 6. konferenca neuvrščenih držav. Udeležujejo se je voditelji držav in vlad, ki predstavljajo dve tretjini človeštva. Posebno težo tako ocenjujejo tudi drugod po svetu, daje konferenci prisotnost edinega še živečega od ustanoviteljev gibanja, predsednika Tita.

ferenci leta 1961 v Beogradu in jih potrjevali na vseh nadaljnjih: v Kairu 1964, Lusaki 1970, Alžiru 1973 in Colombu 1976. Menimo, da bo tako tudi v Havani, saj dosedanje razprave, kljub dokaj različnim stališčem posameznih predstavnikov kažejo na to.

O tem, kakšni bodo zaključki konference je ta hip težko soditi. Iz dosedanjih razprav, zlasti pa iz velike odmevnosti na govor tovariša Tita, v katerem se zavzema za dosledno upoštevanje in dograjevanje izvirnih načel neuvrščenosti – mir in sodelovanje med narodi – pa je razvidno, da bo dogovor v Havani pomemben dokument in osnova za mednarodne odnose v prihodnje. V času konference na vrhu zasedajo tudi posamezne komisije. Zlasti veliko zanimanje velja dogovarjanju v okviru ekonomske komisije. Države, tudi najbolj razvite, močno čutijo krizno situacijo na področju surovin in energije. Prav države v razvoju, ki so večinoma članice družine neuvrščenih, imajo največ teh bogastev, od katerih pa v nedavni preteklosti niso imele nobene koristi. Danes pa se v okviru gibanja neuvrščenih borijo, za nov ekonomski red, tak, v katerem ne bodo imele koristi le najbolj razvite države sveta, tiste bogate, pa žal nerazvite pa bi še vnaprej pestila lakota. Tudi zaradi pomena surovin in energije bo dogovor v Havani pomemben za nadaljni razvoj.

Vera Drašak

6. VRH NEUVRŠČENIH DRŽAV - HAVANA 1979

Zbor predstavnikov neuvrščenih držav poteka v času številnih mednarodnih kriznih žarišč in konfliktov, v času energetske stiske in številnih težav s surovinami. Gibanje se zavzema za miroljubno politiko, bori se proti zatiranju vseh vrst ter si prizadeva za novo ekonomsko ureditev, ki bi zmanjševala prepad med revnim in bogatim delom človeštva. Te cilje so si postavili že na prvi kon-

PRIPRAVE SREDNJEROČNEGA PLANA RAZVOJA 1981 DO 1985 ZA DO SAVA IN SAVA COMMERCE

Te dni se pričenjajo razprave o smernicah srednjeročnega razvoja temeljnih organizacij DO Sava in DO Sava Commerce. S smernicami za pripravo srednjeročnega plana razvoja opredeljujemo skupne cilje, ki izražajo osnovne smeri delovne organizacije ter osnovne možnosti in pogoje za uresničevanje in doseg teh ciljev v tem srednjeročnem obdobju.

Smernice imajo bistven pomen in vloga v procesu priprave srednjeročnega načrta in služijo nosilcem planiranja (tozdom) kot načelna usmeritev in temelj pri oblikovanju in sprejemanju njihovih planskih aktov — to je samoupravni sporazum o temeljnih srednjeročnega razvoja DO Sava in DO Sava Commerce za obdobje 1981–1985 ter srednjeročni razvojni načrt za to obdobje. V tem tednu bomo v informatorju objavili celotno besedilo predloga smernic, v tem prispevku pa z nekaterimi izvlečki želimo opozoriti na nekatere pomembnejše elemente.

Predlog smernic je izdelan ob upoštevanju določil zakona o sistemu družbenega planiranja in o družbenem planu Jugoslavije (Uradni list SFRJ, št. 6/1979), osnutka ustreznega republiškega zakona, zakona o združenem delu, smernic za pripravo družbenega plana SR Slovenije za obdobje 1981 do 1985, sprejetih 23. 7. 1979, ter smernic za pripravo družbenega plana občine Kranj, za obdobje 1981–1985, sprejetih 11. 7. 1979.

Osnova za izdelavo smernic je bil predlog razvojnih možnosti za obdobje 1980–1985 za temeljne organizacije DO Sava in DO Sava Commerce, ki so ga obravnavali na sedmi redni seji centralnega strokovnega sveta dne 19. 6. 1979.

Razvojne usmeritve naše delovne organizacije so pogojene predvsem s spremljanjem razvoja avtomobilske industrije, gradbeništva, kmetijske mehanizacije, bele tehnike in ostalih industrijskih uporabnikov naših izdelkov.

Naš razvoj načrtujemo skladno s potrebami po naših izdelkih in pri tem upoštevamo možnosti specializacije proizvodnega programa v okviru sozda Sava in panoge. Pri tem moramo zlasti upoštevati omejitve pri pogojih poslovanja, predvsem na področju preskrbe z repromateria-

lom. Poseben problem pri našem načrtovanju je tudi omejena možnost zaposlovanja. V naših razvojnih načrtih predvidevamo tudi nadaljnji prenos proizvodnih programov, uvajanje novih proizvodov, ter posredovanje znanja na druge lokacije v okviru sozda Sava in izven njega. S tem bomo dosegli popolnejšo preskrbo trga z našimi izdelki ob upoštevanju komparativnih prednosti, ki jih zagotavlja posamezna lokacija.

Predlog smernic sestavljajo naslednji pomembni elementi:

I. Prodajna politika

Smernice razvoja in prodajne politike za obdobje 1981 do 1985 temeljijo na doseženih rezultatih in dosegu prodaje na jugoslovanskem in tujih trgih. Upoštevajo možnosti razpoložljivih kapacitet, razvojne usmeritve temeljnih organizacij v srednjeročnem planskem obdobju ter prognozo razvoja trga. Tako zasnovane naj bi zagotovile uresničevanje temeljnih smotrov in ciljev bodočega poslovanja in razvoja nosilcev planiranja v okviru DO Sava in DO Sava Commerce. Poseben poudarek je dan izvozu naših izdelkov. Najpomembnejša področja prodajne politike, ki jih podrobno obravnava predlog smernic, so naslednja:

— prodajne usmeritve po posameznih skupinah izdelkov, organizacija prodaje izdelkov ter cene in prodajni pogoji.

II. Usmeritev nabave in ekonomski odnosi s tujino

Na tem področju bodo zaradi visoke uvozne odvisnosti še vedno težave pri preskrbi z repromaterialom in pri uvozu opreme za uresničevanje razvojnih načrtov.

Zato bo potrebno v obdobju 1981–1985

— predvsem izkoristiti vse možnosti zmanjšanja uvoza s konvertibilnega področja ter se usmeriti na domače in kliniške tržišča;

— povečati izvoz na konvertibilna tržišča najmanj v povprečni letni stopnji od 10 do 15 odstotkov;

— iskati tehnološke rešitve za zamenjavo uvoženih surovin z domačimi;

— vključevati se v izgradnjo in čimprejšnje aktiviranje

planiranih kapacitet proizvodnje domačih surovin, izdelavo orodij in naprav;

— s porabniki naših proizvodov se bomo samoupravno sporazumevali s ciljem udeležbe na skupnem dohodku;

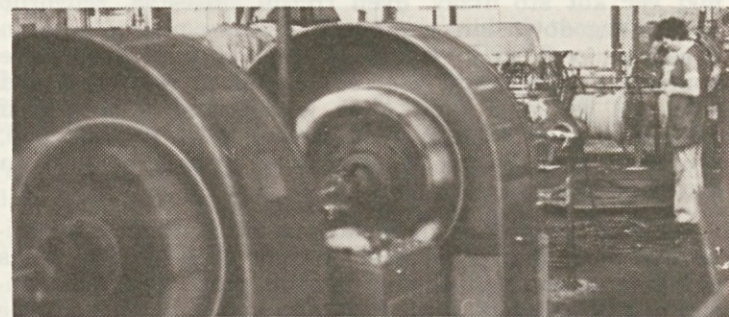
— z domačimi in tujimi organizacijami združenega dela se bomo povezovali na področju prodaje in nakupa znanja z aktivnimi izvozniki izdelkov in storitev se bomo sporazumevali za pridobivanje uvoznih pravic.

Z uresničitvijo teh aktivnosti bomo leta 1985 dosegli pokrivanje potreb deviznih sredstev z lastnimi viri.

III. Politika zaposlovanja

V planskem obdobju 1981 do 1985 dajejo smernice SR Slovenije, predvsem pa občine Kranj veliko pozornost zaposlovanju. Občinske smernice celo predpisujejo diferencirane stopnje zaposlovanja, in sicer:

— v gospodarstvu se predvideva stopnja v višini 1,5 odstotka

— v negospodarstvu se predvideva stopnja v višini 2,5 odstotka

• od tega v terciarnih dejavnostih 4 odstotka,

— na ravni cele občine pa je predvidena stopnja 2 odstotka.

Posebej je poudarjeno, da je ob tako začrtanih globalnih gibanjih zaposlovanja potrebno upoštevati prioritete razvoja posameznih panog po teh smernicah, prav tako pa tudi načrtovane strukturne spremembe znotraj področij. To pomeni, da v nekaterih panogah lahko torej načrtujemo višje stopnje, v nekaterih pa moramo predvidevati celo negativno gibanje zaposlenosti. Navedeno stališče občinskih smernic velja tudi za posamezne proizvodnje skupin izdelkov znotraj naše delovne organizacije, kjer načrtujemo povprečno stopnjo rasti zaposlenosti 1,8 odstotka, oziroma 3 odstotka za delovno organizacijo Sava Commerce, vendar le ob širjenju kapacitet izven lokacije Kranj.

Zaradi pomanjkanja delavcev bomo tudi v prihodnje posvečali vso skrb prerazporeditvi znotraj delovne organizacije z zmanjšanjem proizvodnje nekaterih skupnih izdel-

kov. Z izboljšanjem delovnih pogojev pa bomo poiskali možnost širšega zaposlovanja žena in delavcev z omejenimi delovnimi sposobnostmi. Rešitve bomo iskali tudi z izboljševanjem organizacije dela in omejevanjem fluktuacije.

V tem poglavju smernice obravnavajo tudi politiko delitve osebnih dohodkov, varstva pri delu ter varstva okolja.

IV. Gospodarska rast

Gospodarska rast temeljnih organizacij kot osnovni element našega srednjeročnega plana se predvideva v smislu nadaljnje odločne preusmeritve proizvodnje, ki ima dolgoročne pogoje za ustvarjanje višjega dohodka na zaposlenega in na vložena sredstva.

1. Proizvodnja

V prihodnem obdobju bo potrebno na področju proizvodnje posvetiti vso pozornost dvigu kakovosti iz zanesljivosti naših izdelkov, povečanju produktivnosti dela z moder-

nizacijo posameznih faz proizvodnje, prilagajanju delovnih mest, razpoložljivemu kadru, uporabi domačih surovin in virov ter bolj racionalni uporabi surovin in energije. V zaostrenih gospodarskih razmerah pri prodaji naših izdelkov bo potrebno tudi bistveno spremeniti odnos do trga ter izpopolniti analiziranje trga, propagiranje in reklamiranje izdelkov ter dvigniti kakovost in razširiti obseg tehnično svetovne dejavnosti.

Posamezni proizvodni tozdi predvidevajo naslednjo dinamiko rasti fizičnega obsega proizvodnje, oziroma povprečno stopnjo gospodarske rasti:

TOZD	Povprečna stopnja rasti 1981–1985 (v odstotkih)
TAP	7,0
VLP	8,2
GTI	16,1
TKI	17,5
RKV	9,4
UU	17,0
DO SAVA	10,5

2. Infrastruktura

Na tem področju predvidevamo skladen razvoj glede na povečanje obsega proizvodnje v temeljnih organizacijah Energetika, Vzdrževanje, Izobraževalni center, v delovni skupnosti strokovnih sektorjev ter ostale potrebe po infrastrukturnih objektih naše delovne organizacije.

3. Družbeni proizvod

Predvidevamo, da bo družbeni proizvod, ovrednoten po današnjih cenah, rasel najmanj z enako dinamiko kot bruto prodajna vrednost. Po posameznih temeljnih organizacijah je gibanje družbenega proizvoda naslednje:

TOZD	Poprečna stopnja rasti 1980–1985 (v odstotkih)
TAP	9,8
VLP	8,2
GTI	19,6
TKI	16,9
RKV	9,6
UU	12,5
LM+E	4,1
VZDR	12,1
EN	12,1
SKUPAJ	12,7

Ocena družbenega proizvoda za leto 1985 znaša 1,87 milijarde din. Predvsem bomo morali v tem srednjeročnem obdobju spremeniti razmerje v delitvi družbenega proizvoda v korist akumulacije. Realizacija investicijskih projektov je pogojena prav s sodelovanjem lastnega kapitala pri njihovem financiranju, to je od neto akumulacije.

Predvidevamo, da bo akumulacija rasla hitreje od družbenega proizvoda, kar pomeni, da bomo sedanje razmerje delitve družbenega proizvoda na akumulacijo 95:5 izboljšali na 83:17.

4. Finansiranje

Za predvideno doseganje poprečne stopnje rasti fizičnega

obsega proizvodnje, oziroma stopnje rasti realnega družbenega proizvoda bo potrebno v navedenem obdobju realizirati investicijske projekte po posameznih temeljnih organizacijah v skupni vrednosti približno tri milijarde dinarjev.

Tolikšna investicijska sredstva zahtevajo rast sredstev za reprodukcijo v veliko večji meri kot pa je predvidena rast družbenega proizvoda, kar pomeni, da bomo morali ob načrtovani rasti realnega družbenega proizvoda po stopnji 12,8 odstotka dovoljevati realno rast osebnih dohodkov na zaposlenega okoli 2,5 na leto. Takšno stopnjo realne rasti osebnih dohodkov predvidevajo tudi smernice SR Slovenije (1,9 odstotka) in SFR Jugoslavije (okoli 2 odstotka). Tako razdeljen družbeni proizvod bo zagotavljal povečanje lastne udeležbe pri financiranju investicij.

Poleg amortizacije po predpisanih stopnjah se bo v naslednjem srednjeročnem obdobju zadržala politika pospešene amortizacije. Del čistega dohodka za poslovni sklad (za razširitev materialne osnove dela – razširjena reprodukcija) se mora gibati v višini najmanj 5 odstotkov od skupnega prihodka tozda.

Združevanje sredstev v projekt izven DO se realizira izključno po interesih za projekte, ki:

- nadomeščajo uvoz surovin
- zagotavljajo dolgoročni plasman izdelkov in udeležbo na deviznem dohodku in
- zagotavlja komplementarnost proizvodnega programa.

Pri realizaciji investicijskih načrtov se bodo tozdi v okviru letnih planov dogovorili za vrstni red investicij in za skupno dogovorjene investicije združevali sredstva.

V. Razvoj družbenega standarda in socialna politika

Stanovanjska izgradnja – v petih letih je potrebno

sanirati sedanje stanje, to je kupiti 350 stanovanj, za kar bo potrebno 45 milijonov dinarjev finančnih sredstev letno. Poleg tega je potrebno ob vsaki investiciji načrtovati izgradnjo in financiranje novih potreb po stanovanjih. Na področju zmogljivosti samskih domov bomo vzdrževali stanje, doseženo v letu 1980 s tem, da se življenjski standard zagotovi v skladu z družbenim dogovorom o minimalnih standardih življenjskih pogojev.

Družbena prehrana – realiziran bo projekt izgradnje obrata družbene prehrane in s tem bo poleg toplih obrokov zagotovljena tudi celodnevna prehrana. Tudi za delavce, ki delajo na drugih lokacijah bo potrebno prehrano zagotoviti v skladu s sporazumi in dogovori.

Rekreacija in letovanje – vzdrževanje obstoječih kapacitet ter v skladu s potrebami in možnostmi povečati lastne kapacitete ali s povezovanjem drugih organizacij združenega dela s področja turizma. Tudi vnaprej bomo razvijali sistem financiranja rekreacije ob delu in po delu ter regresiranje letovanj.

Socialni ukrepi – Tu bo potrebno zagotoviti ustrezno socialno varnost za socialno ogrožene, zdravstveno ogrožene in invalidne delavce, mladino in starejše delavce, delavce z zmanjšano delovno sposobnostjo ter skrbeti za prilagoditev novo zaposlenih delavcev iz drugih republik.

Zdravstveno varstvo – Vključiti v srednjeročni program celotni kompleks zdravstvenega varstva v okviru delovne organizacije, skladno s povečanjem števila zaposlenih in potrebami nasploh.

Ostali del skupne porabe – Vključevanje v družbeno dogovarjanje na področju skupne porabe v družbenopolitičnih skupnostih ter dograjevanje ostalih oblik v DO (jubilantske nagrade, upokojitve, delavci na odsluženju vojaškega roka itd.).

Vključevanje v ostale dejavnosti predvsem:

– financiranje dejavnosti družbenopolitičnih organizacij in drugih organizacij ter društev v okviru DO,

– pomoč humanitarnim organizacijam,

– sodelovanje s krajevnimi skupnostmi, predvsem na področju sedeža TOZD.

VI. Program aktivnosti s področja SLO

Srednjeročni program razvoja tozda in DO Sava in DO Sava Commerce bo vseboval tudi konkretne programe dela in vlaganja v realizacijo pripravljenosti LO in DSZ. Pri tem je potrebno zagotoviti, da se bodo obrambni načrti ter načrti vojne proizvodnje tekoče dopolnjevali in usklajevali z razvojem posamezne TOZD in DO Sava in Sava Commerce v celoti.

Posebno pozornost bo potrebno še v nadalje posvečati organizaciji in materialni opremljenosti civilne zaščite (zaklonišča, evakuacijski načrti, gasilstvo, RBK zaščita) ter izobraževanju s ciljem dviga varnostne kulture zaposlenih.

NOVE TEHNOLOGIJE PRI PROIZVODNJI PROFILOV V TOZDU GUMENO-TEHNIČNI IZDELKI

1. UVOD

Ob koncu junija je bilo opaziti v tehnični hali spremembe, ki so napovedovale uresničitev nekaterih razvojnih načrtov tozda GTI.

Z gospodarskim načrtom za leto 1978 so delavci sprejeli sklepe o modernizaciji in razširitvi proizvodnje profilov in o uvedbi novega proizvoda SAVALIT, penaste gume v obliki cevi, in plošč za toplotno izolacijo.

V naslednjem sestavku želimo opisati razvojno pot od zamisli do uresničitve investicijskih programov RAZŠIRITEV KONTINUIRNE PROIZVODNJE PROFILOV in SAVALIT CEVI IN PLOŠČE.

Opomba: Ime SAVALIT je predlagano pri Zveznem uradu za patente kot zaščitno ime za blagovno znamko, ki pa še ni podeljena.

2. ANALIZA STANJA IZ LETA 1977

2.1. Profili

Delovna organizacija Sava Kranj je v letu 1977 proizvedla približno 750 ton profilov, po dveh različnih tehnologijah:

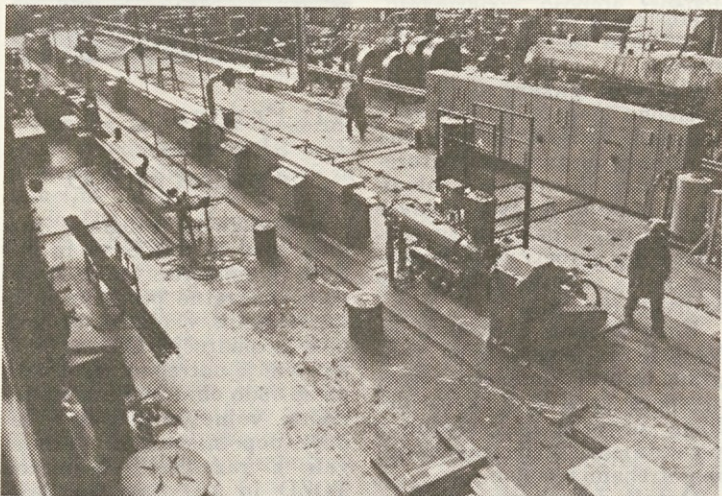
- s kontinuirno vulkanizacijo profilov v solni kopeli in
- z vulkanizacijo v pari.

Proizvodnja v solni kopeli poteka kontinuirno in zahteva sorazmerno malo vloženega dela, zato je bilo samo poslovanje LCM linije uspešno, z ostankom dohodka.

Proizvodnja profilov z vulkanizacijo v pari pa je razbita na faze, ki zahtevajo več vloženega dela, več prostora, tako da sama proizvodnja profilov z vulkanizacijo v pari ni ustvarjala ostanka dohodka.

Zaključek analize stanja na področju profilov je bil:

- glede na povpraševanje trga po profilih je treba nujno povečati proizvodnjo
- povečanje proizvodnje naj bi dosegli z modernizacijo tehnologije, pri čemer naj bi v glavnem ukinili nerentabilno proizvodnjo profilov z vulkanizacijo v pari
- moderna tehnologija naj bi omogočila obenem razširitev proizvodnega asortimenta profilov, to je proizvodnjo novih proizvodov, ki jih zaradi tehnično-tehnoloških omejitev (velikosti, oblik, dimenzijske stabilnosti) z obstoječimi tehnologijami v preteklosti nismo mogli proizvajati.

2.2. SAVALIT cevi in plošče

Uporabniki penaste gume za termoizolacijo toplovodnih, sanitarnih in hladilniških instalacij so želeli, da Sava Kranj uvede proizvodnjo cevi in plošč takšne kvalitete, kakršno so do prepovedi uvoza

v letu 1977 kupovali v tujini. Takrat se je na tržišču pojavil domači proizvod iz penjenega poliuretana z imenom PLAMAFLEX, ki pa ni v celoti nadomestil uvoženega proizvoda iz penaste gume. Med penastim poliuretanom in penasto gumo so razlike v nekaterih lastnostih.

Očitna je razlika v poroznosti, pri čemer velja penasta guma za pretežno neporozen material, medtem ko je penjen poliuretan odprto porozen, kar pomeni, da sorazmerno laže navzema vlago in s tem izgublja svoje izolacijske sposobnosti. Vlaga preprečuje, da bi bila PLAMAFLEX in SAVALIT sorodna pri toplotni izolaciji suhih sistemov, ji pa je SAVALIT mnogo bolj primeren za izolacijo sistemov, kjer kondenzira vlago, to je za hladilniško in sanitarno izolacijo.

V Savi Kranj smo pričeli z razvojem penaste gume za termoizolacijo že v letu 1973.

V sodelovanju s Kemijskim inštitutom Boris Kidrič iz

Ljubljane smo v letih 1975/76 dodobra raziskali dogajanja med vulkanizacijo. Ljubljanska banka in Raziskovalna skupnost Slovenije sta v letih 1976/77 kreditirali razvojno raziskavo, v okviru katere smo doma izdelali prototipno vulkanizacijsko napravo, na kateri danes proizvajamo profile oz. cevi iz penaste gume do preseka 10 kv. cm.

Sklenili smo, da na podlagi pozitivnih rezultatov lastnega razvoja penaste gume in na podlagi tržnega povpraševanja načrtujemo investicijo v industrijsko opremo, ki bo omogočala osvojitve proizvodnje celotnega uporabnega asortimenta cevi in plošč iz penaste gume, imenovane SAVALIT.

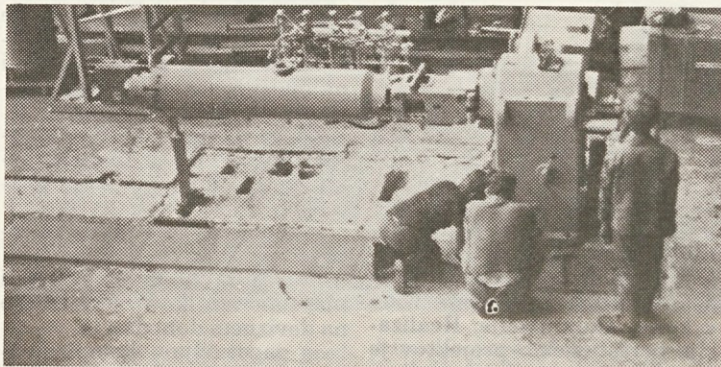
3. VKLJUČITEV NAČRTOVANIH INVESTICIJ V GN ZA LETO 1978

Analiza razmer na področju profilov in penasti gumi za termoizolacijo so terjale širšo obdelavo. Mednje sodijo:

sporazumom o temeljnih srednjeročnega razvoja DO SAVA Kranj za obdobje 1976–1980 v decembru 1976, sodijo:

1. Analiza razvojnih možnosti.

– uvajanje novih akumulativnih in ekološko čistih tehnologij,

2. Analiza možnih tehnologij glede na postavljeni proizvodni program in stanje tehnike.

3. Načrtovanje investicije glede na celovitost postopka.

3.1. Analiza razvojnih možnosti

Razvojne možnosti smo spoznali, če smo znali pravilno oceniti naslednje:

- tržno prihodnost,
- razvoj tehnologij,
- prihodnost surovinske osnove,
- finančno zmogljivost in
- potreben kader.

Na podlagi realnih ocen razvojnih možnosti smo si postavili cilje razvoja, ki so splošni in posebni. Splošni cilji: ustvarjanje dohodka, izboljševanje socialnega položaja delavcev, so osnova vsem načrtovalcem razvoja, medtem ko so posebni cilji prilagojeni značaju industrije in družbenoekonomskim značilnostim področja, kjer naj se investicija uresniči.

Med posebne razvojne cilje DO Sava Kranj, ki smo jih sprejeli že s samoupravnim

– vsklajenost proizvodnih programov glede na razvoj tehnologij in asortiment proizvodov v okviru SOZD Sava, – uvajanje kapitalno intenzivne proizvodnje s sorazmerno visoko produktivnostjo in nizkim številom zaposlenih – osvajanje organizacijsko in strokovno zahtevnejših proizvodov, ki zmanjšujejo uvoz in so zanimivi tudi za izvoz.

Za PROFILE in SAVALIT so bile izdelane predinvesticijske študije, ki so zajele glavne podatke o tržnih in finančnih učinkih načrtovanih vlaganj.

Zaključek analize glede načrtovanj investicij za PROFILE in SAVALIT ob koncu leta 1978 je bil, da sta obe investiciji v skladu s cilji DO SAVA Kranj in da so dane razvojne možnosti za njihovo uresničitev.

3.2. Analiza možnih tehnologij glede na postavljeni proizvodni program in stanje tehnike

Pri odločitvi, katera tehnologija je za proizvodnjo PROFILOV in SAVALITA

najbolj primerna, smo razčlenili profile in tehnologije po posameznih kriterijih, ki smo jih tudi ocenili.

a) Razčlenitev profilov

— glede na gostoto: polni, penasti

— glede na barvo: črni, svetli, enobarvni, dvobarvni

— glede na obliko: polni, votli, enostavnih oblik, kompliciranih oblik, profili s prekat

— glede na težo: lahke do 300 g/m, težke nad 300 g/m.

Primerjalna razpredelnica

Tehnologija	Asortiment profilov			Referen	Kvaliteta	Ekologija		
	polni lažji	polni težji	penasti			čistost	rešitev	Produktivnost
Diskontinuirno v pari	+	+	—	2	2	+		2
Diskontinuirno v vroči vodi	+	+	—	1	1-2	+		1-2
Diskontinuirno v šablonah	+	—	+	2	2	+		1-2
Kontinuirno v pari	+	+	—	2	2-3	+		2-3
Kontinuirno v vročem zraku	+	—	+	2	2	—	+	2
Kontinuirno KLUID BED	+	—	+	2	2	—	+	3
Kontinuirno v LCM	+	+	+	3	3	—	+	3-4
Kontinuirno v UHF	+	+	+	3	3	—	+	4
Kontinuirno s predvulkanizacijo v glavi brizgalnika	+	—	+	2	2	—	+	3

d) Zaključki analize

Glede na analizo stanja profilov, poglavje 2.1., je bila izbira najustrežnejše tehnologije:

— povečati proizvodnjo profilov po tehnologiji vulkanizacije profilov v solni kopeli (LCM), ki jo tehnološko obvladamo s tem, da naj bi nova LCM linija prevzela proizvodnjo težjih polnih profilov, primernih za vulkanizacijo v solni kopeli,

— posodobiti in povečati proizvodnjo težjih profilov z uvedbo nove UHF tehnologije, najprimernejše tehnologije za obstoječi in predvideni prodajni program.

Takšna odločitev, ki je bila popolnoma v skladu s cilji razvoja delovne organizacije Sava Kranj oziroma tozda GTI, omogoča doseganje naslednjih učinkov:

— podvojeno količinsko proizvodnjo profilov s polovičnim številom zaposlenih v primerjavi z obstoječim stanjem,

— skupna rešitev varstva okolja za onesnažene vode in zrak,

— doseganje kar najboljše kvalitete proizvodov zaradi možnosti izbire najustrežnejše tehnologije za posamezni profil,

— uvajanje novih proizvodov oziroma profilov, ki jih zaradi tehnoloških in tehničnih omejitev v preteklosti nismo mogli proizvesti,

— finančno uspešno proizvodnjo, ki bo z ostankom do-

b) Razčlenitev tehnologij

— glede na organizacijo: diskontinuirno (ločeno, pretrgano) kontinuirno povezano)

— glede na vulkanizacijo: v vročem zraku, v pari, v vroči vodi, v šablonah, v solni kopeli (LCM) s steklenimi kroglicami (FLUID BED), v elektromagnetnem polju (UHF), s predvulkanizacijo v glavi brizgalnika.

c) Kriteriji za primerjanje

— primernost tehnologije glede na asortiment profilov: + /da, — /ne

— informacije o uspešnosti tehnologije (reference): 1/ni podatkov, 2/podatkov je malo, 3/podatkov in referenc je veliko

— ocena kvalitete proizvodov: 1/slaba kvaliteta, 2/zadovoljiva kvaliteta, 3/dobra kvaliteta

— ekološka čistost tehnologije: + /tehnologija je čista, — /tehnologija ni čista, + /rešitev je možna, — /rešitev ni možna

— produktivnost: 1/produktivnost je zelo nizka, 2/produktivnost je nizka, 3/produktivnost je visoka, 4/produktivnost je zelo visoka.

— vloge Gospodarski zbornici Slovenije za pridobitev soglasij za uvoz opreme, avgust 1978

— tehnološki poskusi pri potencialnem ponudniku opreme, julij 1978

— izdelava investicijskih programov:

— SAVALIT cevi in plošče, september 1978

— razširitev kontinuirne proizvodnje profilov, oktober 1978

— komisijski pregled investicijskih programov (v skladu z 12. čl. Zakona o investicijski dokumentaciji), november 1978

— komisijski izbor najustrežnejših ponudnikov (v skladu z Odlokom o uvozu blaga po poprejšnji javni licitaciji, U. list SFRJ, št. 11/1978), november in december 1978

— prijava investicij SDK, december 1978

— podpis pogodb z najustrežnejšim dobaviteljem opreme za osnovno opremo, december 1978

— podpis pogodb za ekološko plinov pri UHF linijah in odplak iz LCM linij, maj 1979

— podpis pogodb za domačo osnovno opremo, julij 1979.

Po izvršenih navedenih razvojnih fazah smo si ustvarili razmere, v katerih smo lahko pričeli z realizacijo investicijskih programov.

4. REALIZACIJA NAČRTOVANIH INVESTICIJ

Osnovne odločitve o obsegu investicij in lokaciji za postavitev načrtovanih investicij so bile podane že v investicijskih programih.

Vendar je bilo potrebno pred pričetkom montažnih in uvajalnih del opraviti še vrsto pripravljalnih nalog, med katere sodijo zlasti:

— akcije za preselitev opreme za proizvodnjo cevi na kovinskih jedrih iz tozda GTI v DO Vulkan Niš,

(Nadaljevanje na 6. strani)

pri delu (Ur. list SRS št. 32 iz leta 1974).

Tako smo ob upoštevanju naših tovarniških predpisov in zakonskih obveznosti obdelali v preteklosti naslednje razvojne faze:

— srednjeročni razvojni program DO SAVA za obdobje 1976—1980, januar 1977

— preliminarni program SAVALIT CEVI IN PLOŠČE, oktober 1977

— analiza proizvodnje profilov, marec 1978

— gospodarski načrt DO SAVA in DO SAVA COMMERCE za leto 1978, marec 1978

— izbor najustrežnejše tehnologije glede na predviden proizvodni program, maj 1978

— razpisi v Uradnih listih SFRJ za uvoz opreme, št. 12., marec 1978, št. 22. april 1978

hodka omogočala nadaljni razvoj.

Pri razvoju penaste gume tipa SAVALIT pa smo tehnološko že bolj omejeni. Odločili smo se, da kupimo najmodernejšo proizvodno opremo, s kar najbolj širokimi tehnološkimi možnostmi, da pa ostane razvoj tega, za našo državo novega proizvoda, nadaljevanje lastnega razvojnega dela.

3.3. Načrtovanje investicije glede na celovitost postopka

Investicije moramo uresničevati v skladu z zakonskimi predpisi, sicer smo kazensko odgovorni. Zakon o investicijski dokumentaciji navaja v 12. členu, da se z denarno kaznijo med drugim kaznujeta investitor (delovna organizacija) in odgovorna oseba investitorja, če se sprejme:

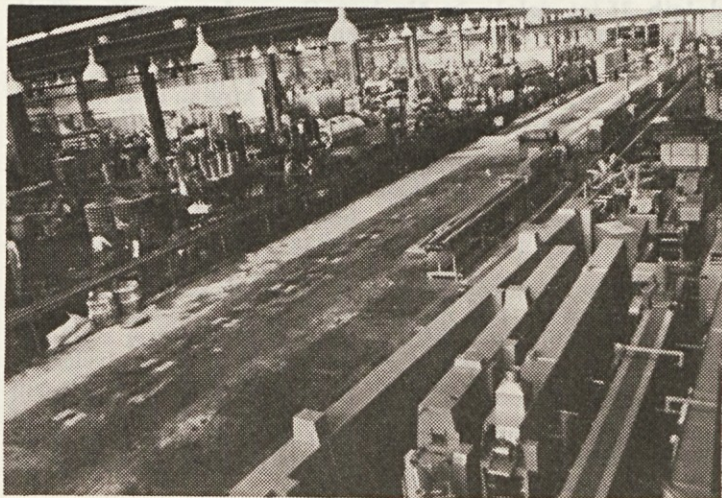
— odločitev o investiciji brez investicijskega programa,

— odločitev o investiciji, ne da bi bila ta v skladu s samoupravnimi sporazumi o osnovah planov,

— odločitev o investiciji, ne da bi imenoval posebno strokovno komisijo za pregled investicijskega programa.

Naj navedemo najpomembnejše zakonske predpise, ki urejajo področje investicij. To so:

Zakon o investicijski dokumentaciji (Ur. list SRS št. 7 iz leta 1976), Zakon o graditvi objektov (Ur. list SRS št. 42 iz leta 1973) in Zakon o varstvu

(Nadaljevanje s 5. strani)

— najustreznejša razporeditev linij v prostoru glede na predpise za varno delo in pretek materiala, maj 1979

— mesečno medsebojno informiranje sodelavcev o pripravah na realizacijo investicijskih programov, s poudarkom na nedorečenih investicijah domačih izvajalcev, tržnem in tehnološkem razvoju,

— dogovorjen terminski plan o načrtovanju, pripravah in izvajanju montažnih del, junij 1979.

V času pisanja tega sestavka dela na uvajanju novih kontinuirnih linij potekajo v glavnem po načrtovani dinamiki. Napor nosilcev te investicijske izgradnje so usmerjeni v kar mogoče organizirano, spoznavno in odgovorno obnašanje.

5. ZAKLJUČEK

V zaključku velja ponoviti in poudariti značilnosti, ki nam jih prinašajo investicije v modernizacijo in razširitev proizvodnje PROFILOV in novega proizvoda SAVALIT penastih cevi in plošč:

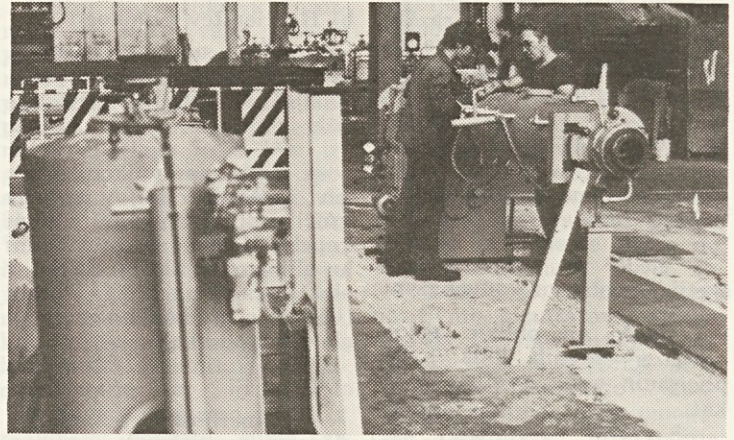
— z uresničitvijo načrtovanih investicij bomo dosegli pomemben napredek v razvoju gumeno-tehničnih proizvodov,

— načrtovane investicije so v celoti v skladu s sprejetimi smernicami razvoja delovne organizacije Sava Kranj,

— nabavljena oprema je kupljena po tržnih cenah od proizvajalca, ki je v naši tovarni že opravičil zaupanje, brez licenčnih obveznosti. Celotni proizvodni program temelji na lastnem razvoju,

— poleg nabave osnovne opreme, kjer smo kar največ mogoče vključevali domače proizvajalce opreme, smo investirali tudi v opremo za ohranjanje čistosti okolja

— posebno pozornost smo posvečali tržnemu in tehnološkemu razvoju. Tržno se z načrtovanimi investicijami odpirajo možnosti po uvajanju novih proizvodov, ki jih doslej tehnično ni bilo možno proizvesti. Obenem pa visoka serijska sposobnost inštaliranih kapacitet obvezuje prodajno organizacijo, da razširi tržišče, saj PROFILI in SAVALIT termoizolacijski proizvodi ne smejo poznati meja.

Tehnološko pa smo razvoj pospešili s preizkusi z našimi materiali in orodji pri ponudniku opreme, da bo uvajanje linij kar mogoče hitro in racionalno.

Za konec:

Vsako investicijo, zlasti večje in tehnološko zahtevnejše, je možno uspešno uresničevati le ob prizadevnem in odgovornem sodelovanju delavcev z različnih področij strokovne-

ga dela ter podpori in pomoči investitorja in vodstva tovarne. Za opisane investicije velja, da so na svoji razvojni poti naletele na odprta vrata.

In še: želeli bi, da bi bili naporji načrtovalcev te investicije nagrajeni z uspešnostjo, kakršna je bila načrtovana v investicijskih programih in da bi nam ta uspešnost dala poleta za nove delovne zmage.

Pavel Munih

ANICA POLANEC

35. LET ZVESTOBE

Zdi se mi, da je najtežje pisati o človeku, ki ga poznaš, se z njim srečuješ, včasih spregovoriš besedo, dve, to pa je tudi vse, saj je sam živel tiho in skromno, neupadljivo ustvarjalno življenje. In takšna je bila Anica Polanec, ki je dolgih 35 let delala in živela s Savo, danes pa preživlja prve, in kakor sama pravi, mučne dni v upokojitvi.

Anica se je rodila 17. novembra 1928 v Sodražici na Dolenjskem. Med vojno je njihovo družino prizadela velika izguba, njen oče je podlegel nasilju fašizma v koncentracijskem taborišču na Rabu.

Družina se je odločila, da se preselijo k sorodnikom na Gorenjsko in tako so prišli v Kranj. Že naslednji dan se je Anica zaposlila v takratni gumarski tovarni v starem delu mesta. Kot mlado dekle, delo ji je komaj 15 let, je občutila vse grenkobe okupacije.

Takrat je bilo najhujše, vedno si živel v strahu, pred nasiljem, trepetal za golo življenje. Najhujše ji je bilo na poti na delo, saj je bil vsakdo sumljiv in pretresov nemških patrolj je bilo veliko. Tudi delo je bilo velika prisila, delalo se je pod kontrolo. Hudo je bilo v tistih časih, še posebno hudo pa je bilo mladim. Anica je pri svojem prvem srečanju z »Gumico« spoznala delo pri velozračnicah, kasneje pa je delala cevi na kovinskih jedrih. Delala je tudi spiralne cevi in veliko drugih izdelkov v takratni cevarni.

Vse delo je bilo v tistem času ročno, izdelovali so majhne količine.

Iz leta v leto pa je bilo boljše, tako pri delu kot tudi pri skrbi za človeka. Ko se je Sava preselila v obrat II. na Labore, se je z njo preselila tudi Anica. V obratu II. je vrsto let v treh izmenah izdelovala spiralne cevi, potem pa je prišla bolezen, sklepna revma, je Anici preprečila napore pri izdelovanju spiralnih cevi. Poiskali so ji lažje delo. Izdelovala je cevi za hladilnike, delala na pregledu cevi in pri žametnih izdelkih. Večinoma pa je delala na mestih, kjer je bilo potrebno. Prijela je za vsako delo, saj je poznala svoj oddelek in lahko nadomeščala vsakogar.

V letu 1974 pa se je Anica preselila v obrat IV., kjer je do dne, ko je odšla v pokoj delala pri konfekciji profilov. V vseh sredinah, kjer je Anica delala se je počutila dobro, nesporedumov skoraj ni bilo, ljudje, sodelavci so jo imeli radi, drug drugemu so pomagali, se razumeli.

Tako je Anica vsa ta leta delala in gradila to našo Savo. Veliko izdelkov, ki jih je poznala ona, danes ne proizvajamo več, spremenil se je način dela, danes se njen oddelek modernizira, zamenjala se je tehnologija, veliko je novega. V to novo pa je vtakano tudi veliko njenih gibov, njenih izdelkov, njenega dela.

Čeprav v vseh teh letih ni delala v samoupravnih organih in družbenopolitičnih organizacijah, je živela in delala samoupravno. Zavedala se je vseh sprememb, vesela je bila vseh uspehov, rada je bila med ljudmi. »Dobrih spominov je bilo veliko, slabe se pozabi, vsem ljudem vedno ni vse prav, vsakemu človeku ni moč ustreči. In če živiš z ljudmi, moraš živeti za ljudi, z njimi deliti dobro in slabo in pot, ki jo hodiš ni tako strma.« Preproste in odkrite besede delavke, ki je petintrideset let živela in delala z nami, tudi zato, ker je delala in živela tiho, pre-tiho.

L. M.

ZAHVALA

Vsem sodelavcem, vodstvu v obratu IV, sodelavcem v cevarni in vodstvu cevvarne se najlepše zahvaljujem za darilo, ki so mi ga podarili ob odhodu v pokoj.

Vsem sodelavcem želim še veliko uspehov, tako pri delu kot tudi v življenju.

**nekdanja sodelavka
Anica Polanec**

MLADINSKA DELOVNA AKCIJA

»ISTRA 79«

Končale so se letošnje mladinske delovne akcije. S tretjo izmeno se je zaključila tudi mladinska delovna akcija »Istra 79«. Na omenjeni akciji je sodelovalo približno 600 brigadirjev in brigadirki iz vse Slovenije in še brigada iz pobratenega Bosanskega Broda. Veliko je bilo narejenega, tako da je izvajalec del na izgradnji višinskega vodovoda pohvalil prav vse brigade. Plan dela je bil dosežen že v drugi izmeni. Tretja izmena pa je kljub izredno težkim delovnim pogojem napravila in celo za več kot polovico preseгла plan dela za tretjo izmeno.

Toliko za uvod. V nadaljevanjih, ki bodo sledila, pa vam bom predstavil celotno mladinsko življenje na omenjeni akciji s te in z one plati.

Najprej bom predstavil kraj, kjer je bilo naselje mladinske delovne akcije. To je majhna istrska vasica s prijaznimi ljudmi – ŠMARJE.

Naselje mladinske delovne akcije »ISTRA 79« je bilo v tamkajšnji osnovni šoli. Brigadirji so prebivali tudi v stanovanjskih prikolicah in šotorih. Šmarje so pristna primorska vasica, sestavljena iz kamnitih istrskih hiš, med katere se vriva čedalje več novih, z opeko grajenih in

modernih prebivališč. Od Kopra so Šmarje oddaljene le 10 km, povezuje pa jih nova asfaltirana cesta. Od glavne ceste pa do vasi je tudi speljan asfalt, tako da je kraj dokaj živahen. Vasica se razprostira vrh grebena, od koder je lep razgled na Koper in njegovo širšo okolico. Na pobočjih v okolici Šmarij so vinogradi, kjer uspevata burgundec in istrska belina. Zaradi svoje lege je vasica precej izpostavljena burji, ki pa obiskuje primorske kraje predvsem v zimskem času, poleti tu pihajo le tople in prijetne sapice. V Šmarjah trenutno živi okoli 700 prebivalcev, ki se delno še ukvarjajo s kmetijstvom, v glavnem pa hodijo na delo v tovarne. Zaposleni so največ v Kopru in Izoli, kamor se vozijo vsak dan. V vasi so razen šole še kinodvorana, kulturni dom, trgovina, mesnica, ambulanta, otroški vrtec, krajevni urad, pošta, javna knjižnica in gostilna. Vaščani Šmarij so se v preteklosti pomembno vključili v narodno-osvobodilno prebujanje. Prav v tej vasici so leta 1860 odprli prvo slovensko šolo v Istri. Med NOB so se nemški okupatorji znesli nad naprednimi rodoljubi, takoj ko so ugotovili, da se v vasi zadržujejo par-

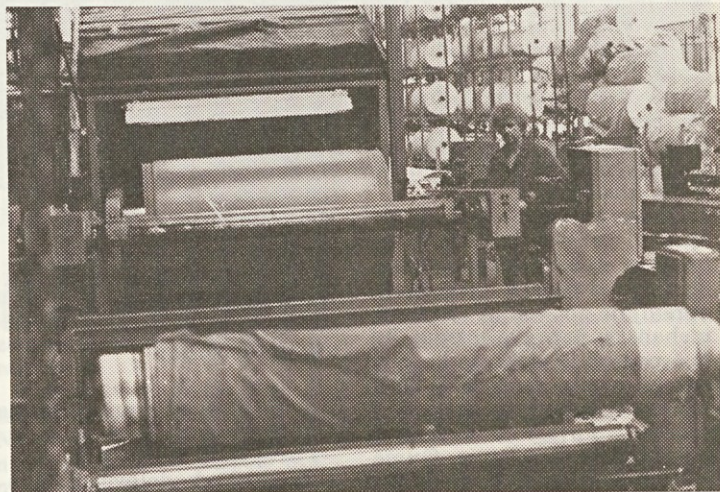
tizani. Drugega oktobra 1943. so požgali 43 hiš, 21. junija 1944 leta pa še 101 hišo. Ostalih 24 hiš pa je bilo zelo močno poškodovanih. Sledovi nacističnega divjanja so vidni še danes.

Dodajmo še to, da ležijo Šmarje na območju polotoka Istre. Geološko sodijo v takoj imenovano Belo Istro, ki je dobila to ime zaradi izsuše-

nosti, apnenčastih kamnitih goljav, podzemnih jam, kamor vse prehitro odteče voda, življenjsko tako potrebna tekočina. Srečati je možno le redke oljčne nasade.

Toliko za danes. Prihodnič: ZBRALI SMO SE MI, DA V ISTRO VODOVOD GRADIT BI ŠLI!

Franc Dolhar

ORIOFLEKS ŠIRI ZMOGLJIVOSTI

Tovarna poliuretanskih mas Oriofleks, ki posluje v sklopu organizacije Oriolik v Oriovcu pri Slavonskem Brodu, načrtuje za leto 1981 nad 380 milijona več kot v letu 1978. V poslovni sklad bodo vložili 28,5 milijona din. Delavci Oriofleksa so sklenili, da bodo letos in prihodnje leto vložili v razširitev svoje tovarne okoli 187 milijonov din. Sredstva bodo vložili v gradnjo proizvodnih in skladiščnih površin, ki naj bi se povečale za 10.500 kvadratnih metrov. Po načrtu naj bi se povečala proizvodnja poliuretanske pene od 4500 na 6500 ton letno. Povečala naj bi se tudi proizvodnja posebne pene za industrijo avtomobilov in pohištva ter za proizvodnjo izolacijskih plošč v gradbeništvu.

KRAGUJEVAC REKORDEN IZVOZ

Sodeč po sedemmesečnih izvoznih rezultatih bodo Zavodi Crvena zastava dosegli rekorden izvoz osebnih avtomobilov. V tem času so namreč prek meje prodali že 16.644 avtomobilov, kar je 55 odstotkov letnega plana. Največji del avtomobilov so prodali na tržišča s konvertibilni-

nim načinom plačevanja, v okviru industrijske kooperacije s partnerji na Poljskem pa so izvozili 6351 avtomobilov. V Crveni zastavi ocenjujejo, da bo letošnji izvoz avtomobilov dosegel 30 tisoč.

MANJŠA AVTOMOBILSKA PROIZVODNJA

Ameriške avtomobilске družbe nameravajo avtomobilsko proizvodnjo v drugi polovici letošnjega leta zmanjšati za 12 odstotkov v primerjavi z enakim obdobjem v letu 1978, poroča ugledni časopis za avtomobilsko industrijo »Wards Automotive«. List predvideva, da bo domača proizvodnja avtomobilov v letošnjem letu znašala 8,6 milijona vozil, se pravi za šest odstotkov manj kot lani, ko so jih izdelali 9,2 milijona. Če se bo napoved uresničila, bo avtomobilska proizvodnja v ZDA najmanjša po letu 1976, ko so izdelali 8,5 milijona avtomobilov. List meni, da bo proti koncu leta prišlo tudi do množičnega odpuščanja delavcev v avtomobilski industriji. To dramatično zmanjšanje proizvodnje pojasnjujejo z dolgotrajno recesijo v industriji in vedno manjšo prodajo avtomobilov zaradi pomanjkanja in podražitve goriva, hkrati so se povečale tudi zaloge večjih vozil.

OBISK NA DELOVNEM MESTU

ODDELEK ZA VZDRŽEVANJE ŠIBKOTOČNIH NAPRAV

Z bliskovitim razvojem znanosti in tehnike ter s hitrim prodorom le-te na vsa področja življenja in dela v zadnjih tridesetih letih se spreminja tudi delo in način dela v vseh proizvodnih vejah, tako tudi pri nas, v gumarski industriji. Prav na področju elektronike so doseženi neverjetni dosežki. Še včeraj je bilo veliko ročnega dela, ne dolgo tega smo le vizuelno pregledovali kvaliteto naših izdelkov.

Danes pa večino teh opravil opravi elektronika, zapletene naprave z neverjetno natančnostjo določajo kvaliteto, opravljajo in vodijo zapletene mehanske naprave, stroje itd. Na področju elektronike smo dosegli velik napredek. Elektronske naprave so prisotne v tozidih: Tovarna avtopnevmatike, Umetno usnje, Gumeno tehnični izdelki, v oddelku Prevleke valjev, v kotlovnici Wagner Biro itd.

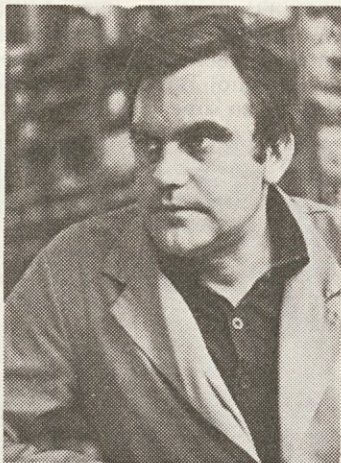
Elektronske naprave so zelo različne, tako po funkciji, namenu, kot tudi po dobavitelju. Zasledimo jih iz vseh svetovnih tvrdk. Ločijo pa se seveda tudi po izvedbi, od starih izvedb, ki delujejo še na principu elektronk in tranzistorjev, do računalniško vodenih naprav in naprav z mikro procesorji oziroma mikro računalniki.

Vse omenjene naprave pa zahtevajo tudi vzdrževanje, redno ali občasno, tudi zaradi morebitnih napak oziroma poškodb. Za vzdrževanje teh naprav pa v naši delovni organizaciji skrbi oddelke za vzdrževanje šibkotočnih naprav, skrbi pa tudi za našo telefonijo, ozvočenje, vzdrževanje laboratorijskih naprav, posredovanje zvez, vzdrževanje GDC ur, in projektiranje instalacij.

O problematiki vzdrževanja elektronskih naprav v naši delovni organizaciji sem se pogovarjal z vodjem oddelka, tovarišem Francijem Rozmanom, elektro inženirjem, ki se je potrudil in izčrpno spregovoril o njihovi dejavnosti.

Kakšne so elektronske naprave, ki jih imamo v naši delovni organizaciji?

Po namenu so te naprave zelo različne, predvsem pa so to zelo zahtevne naprave. Naj jih nekaj naštejemo: rentgenske naprave, industrijska televizija, pogoni enosmernih motorjev, merilne naprave z iztopi, vulkanizacija z mikro valovi itd. In že smo pri problemu, ki je prav pri nas najbolj pereč. Vzdrževanje teh naprav zahteva visokousposobljene delavce širokega pro-

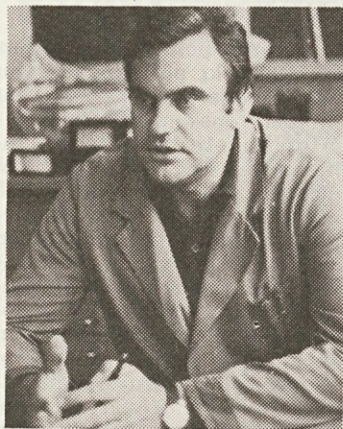

Franci Rozman

fila, vsaj inženirji prve stopnje elektrotehnike.

Torej tega kadra ni?

Res je, teh delavcev nimamo, v tem trenutku vzdržujeta vse omenjene naprave le dva vzdrževalca elektronike. V kadrovski službi se trudijo, da bi pridobili nove sodelavce, vendar so bili vsi poizkusi brez uspeha.

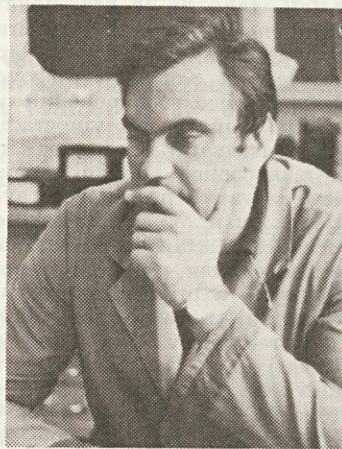
»Vzdrževanje elektronskih naprav zahteva visokousposobljene delavce.«

Kje so vzroki za takšno stanje?

Eden od vzrokov je sama elektro fakulteta, ki izšla premalo tovrstnih kadrov, drugi vzrok je nenačrtno zaposlovanje, saj večina izšolanih kadrov beži na manj zahtevno komercialno delo, izogibajo se tehniki. Tu pa je še bližina Iskri. Raje se zaposlujejo v Iskri, čeprav je delo enako vrednoteno in nagrajeno, vendar je v Iskri delo v večini primerov ozko specializirano. Četrty razlog pa je naša panoga, saj vemo da so pogoji dela težki, delo je v velikih primerih umazano, vsemu temu pa se mladi strokovnjaki izogibajo.

Omenili ste, da danes vse te naprave vzdržujeta le dva, kako to zmoreta?

Res je, le dva inženirja prve stopnje vzdržujeta vse elektronske naprave v Savi in velikokrat jima ni lahko. Včasih nalogi nista kos, takrat nam na pomoč priskočijo tuji strokovnjaki, pa še to le takrat, kadar je potrebno popraviti televizijsko kamero ali pogon pri gredingu. Tuji strokovnjaki pa prihajajo k nam včasih tudi zato, ker se na ta način izognemo dolgemu čakanju na rezervne dele. Vsem tem posegom pa bi se lahko izognili, če bi imeli dovolj kadra in bi že pri nabavi novih naprav omogočili našim strokovnjakom, da bi se udeležili strokovne prakse pri dobavitelju v tujini. Pri dveh vzdrževalcih pa je taka odsotnost nemogoča. Veliko preglavic nam dela prav odsotnost zaradi dopustov, študija in bolezni.

Pa ste s svojim delom zadovoljni?

Dobro smo opremljeni z instrumenti, delovni pogoji pa so enakovredni drugim vzdrževalcem, kljub temu da nimamo nikakršnih dodatkov na pogoje dela, nevarnost pri delu in tako dalje. Samo za primer naj navedem, kako nevarno je delo pri rentgenu, saj znaša maksimalna napetost 160 KV, vsi dovodi električne energije v našo delovno organizacijo pa

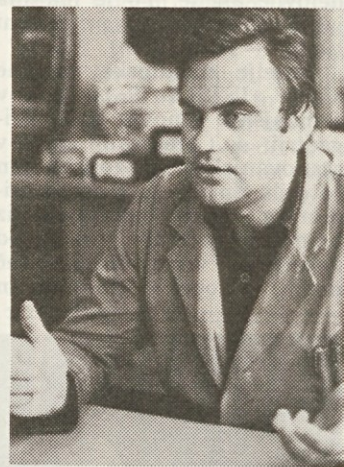
»Včasih je pot do elektronike težka«

dosežejo napetost 10 KV. Posebno nevarnost pa predstavljajo tudi radioaktivni izvori in rentgenski žarki, ki ne dovoljujejo nikakršnih napak.

Po vsem tem, kar ste mi povedali, so obeti za razvoj tega oddelka, predvsem pri vzdrževanju elektronike, kaj slabi?

Če v kratkem ne bomo kadrovsko okrepljeni, res ne vem, kako bo. Ne smemo namreč pozabiti, da se bo prav na področju elektronike še veliko spremenilo. Pred nami je opremljanje V. faze v Tovarni avtopnevmatike, v novi mešalnici bodo postavljeni trije mikserji z vsemi pripadajočimi dvovaljniki ter hladnilnimi linijami, v polizdelkih bo postavljen nov profilni kalander s hladilno linijo. Največ novosti pa bo na področju kontrole kakovosti. Na finišu avtopnevmatike pričakujejo nov rentgen in dva stroja za preizkušanje enakomernosti plaščev ameriške proizvodnje. Ta dva stroja bosta vodena z mikro procesorji, kakor tudi stroja za preizkušanje trajne vzdržljivosti avtopnevmatike, ki bosta opremljena z računalnikom, ki bo simuliral cestišče. V tozdu Gumeno tehnični izdelki pa poteka modernizacija UHF in LCM linij, ki so tudi krmiljene z elektroniko.

Predvidene pa so tudi razširitve kotlarne. Vse te pridobitve pa zahtevajo dobre strokovnjake, ki bi morali biti prisotni že pri montaži, saj bi se tako najlažje spoznali z napravo. Če tega kadra ne bo, bo

»Če v kratkem ne bomo kadrovsko okrepljeni, res ne vem, kako bo?«

vprašljivo tudi vzdrževanje teh dragih naprav. Če bi nastopile okvare, ki jih ne bi mogli odstraniti sami, bi bil vsak zastoj nepopravljiva škoda, tako za proizvodnjo kot za kontrolo kvalitete in ne nazadnje tudi za prodajo naših izdelkov.

L. M.

VLOGA KEMIKA V TOPLARNI

Zaradi zahtevnosti kotlovskih in energetskih naprav je postala vloga kemika v toplotništvu pomembnejša, kajti pri višjih tlakih in temperaturah so pojavi depozitov in korozije za kotlovsko napravo lahko usodni. Prav zaradi tega je nujno, da se v vsaki toplotni organizira kontinuirana kemijska kontrola tehnoloških procesov, tako kemijske, kot termične priprave vode in procesov izgorevanja.

Ker nekateri naši delavci ne poznajo postopka pridobivanja pare iz visokotlačnih kotlov za potrebe industrije, bi vas rada seznanila z našim tehnološkim postopkom.

Naš kotel WB je prirejen za visoke tlake in temperature, zato ga je treba napajati s popolnoma demineralizirano vodo (deionat). Napajalna voda mora biti očiščena vseh primesi, tako da ne more povzročati tvorbe oblog, da daje čisto paro in ne povzroča toplotnih izgub. Kot surovo vodo uporabljamo reko Savo, iz katere moramo odstraniti nečistoče, ki jih glede na disperzno stanje delimo na:

- grobo disperzne primesi, ki so mineralnega ali organskega izvora,

- kaloidne primesi: humini, maščobe, olja, organske snovi, SiO_2 ,

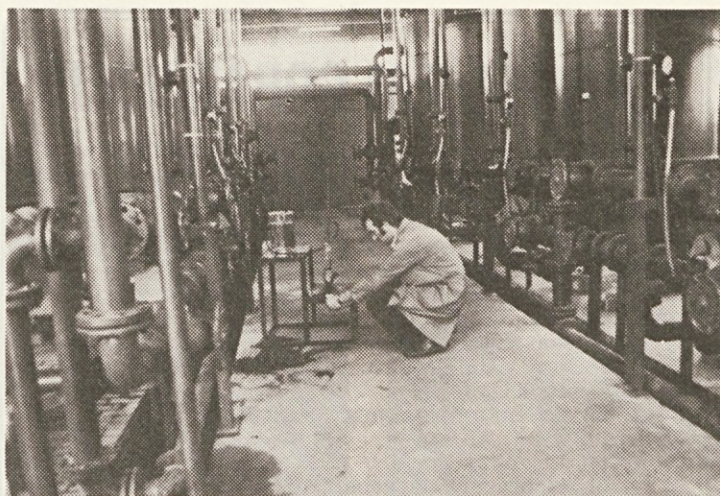
- molekularno disperzne primesi: raztopljene soli Ca^{2+} , Mg^{2+} , Na^+ , Fe^{2+} , Al^{3+} , HCO_3^- , SO_4^{2-} , Cl^- , NO_2^- , NO_3^- , SiO_3^{2-} in raztopljeni plini CO_2 , O_2 , NH_3 ...

Grobo disperzne primesi v surovi vodi odstranimo s sedimentacijo v bazenu, kaloidne primesi pa s flokulacijo, ki poteka v reaktorju, kjer se obarjajo soli, primerne za sedimentacijo. Istočasno poteka v reaktorju tudi proces dekarbo-

nizacije. Obe reakciji sprožimo z določeno količino kemikalij, pripravljenih na ustrezno koncentracijo. Bistvo, dekarbonizirano vodo potem vodimo preko peščenega filtra, da odstranimo še ostale netopne in lebdede delce. Za odstranitev molekularno disperznih primesi iz dekarbonizirane vode uporabljamo ionske izmenjalce. To so v vodi netopna drobna zrna, izdelana na bazi umetnih smol, sposobna izmenjati ione soli v vodi s svojimi funkcionalnimi skupinami. Glede na izmenjavo ionov jih delimo na kationske in anionske izmenjalce. Kationi (Ca^{2+} , Mg^{2+} ...) se izmenjajo z vodikovimi ioni, anioni (Cl^- , NO_3^- , SO_4^{2-} ...) pa s hidroksilnimi ioni. Po nasičenju izmenjalce regeneriramo s kislino, oziroma lugom.

V naši kemijski pripravi vode imamo štiri zaporedno vezane ionske izmenjalce. S pravilno izbrano ionsko maso dosegamo dobre vrednosti za specifično elektroprevodnost demineralizirane vode in optimalen izkoristek kemikalij pri regeneracijah. Izkoristek kemikalij pa nima samo ožjega ekonomskega pomena, temveč je tudi velik prispevek k zaščiti našega okolja. Količine odpadnih vod, ki jih dobimo pri regeneraciji izmenjalcev na kubični meter proizvedene vode, so bistveno manjše.

Po tem postopku pripravljena voda ne vsebuje nobenih soli več, prisotna sta le kisik in ogljikov dioksid. Ta se v vodi raztaplja in tvori agresivno ogljikovo kislino. Kisik in ogljikova kislina povzročata močno korozijo kotlovske naprave, zato ju moramo iz deionata prej odstraniti termično in kemijsko.

Jemanje vzorcev vode je stalno opravilo kemika

Tako pripravljena voda je primerna za napajanje našega visokotlačnega kotla in s tem za pridobivanje kvalitetne pare.

Kemik v toplotni ima pri tem procesu pomembno vlogo. Ni samo kontrolor posameznih parametrov, ampak mora na podlagi analiz direktno posegati v tehnološki proces priprave vode. Analiza parametrov, ki jih določamo, še ni dokončna, za to v našem laboratoriju uvajamo nove analize metode, ki naj bi bile enostavnejše, natančnejše in hitrejšje.

Za uspešno delovanje kemijske službe je zato nujno, da sta laboratorij, oziroma toplotna, primerno opremljena z napravami in aparati, kot na primer s spektrofotometrom, Ph-metrom, konduktometrom ... Omeniti pa moram, da

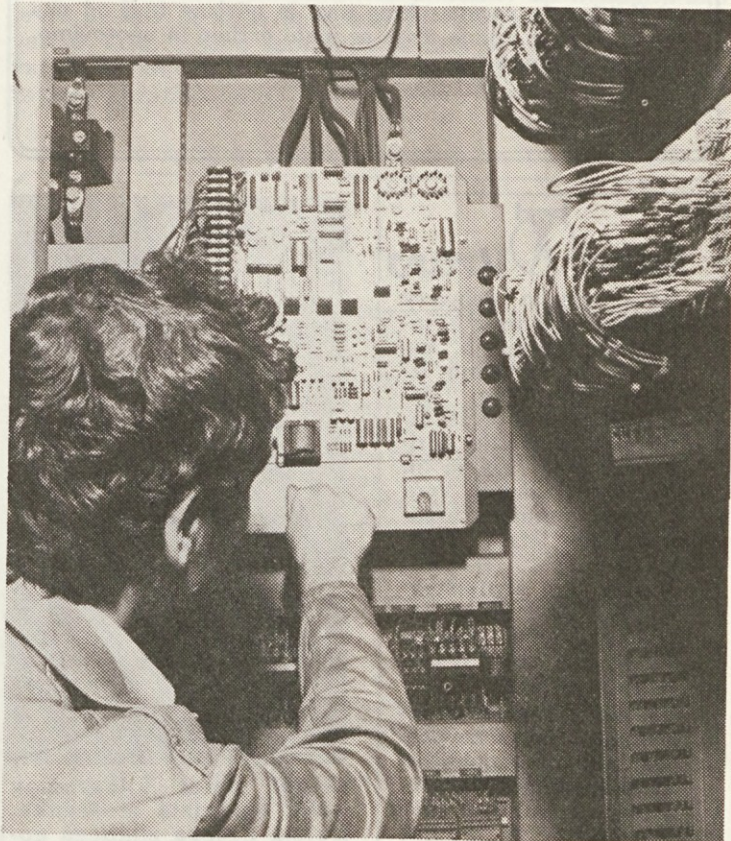
naš laboratorij nima lastnega fotometra, ampak imamo že dve leti izposojenega iz delovne organizacije Iskra. Ker delovna organizacija Iskra sama rabi ta aparat, so nas že večkrat opozorili, da se je rok posojila iztekel. Žal nam še vedno niso odobrena sredstva za nakup lastnega fotometra, čeprav je prišla prva ponudba za nakup tega aparata v našo delovno organizacijo že 12. junija 1975.

Mislim, da je vsakomur jasno, kakšne so lahko posledice za našo tovarno, če toplotna odpove. Iz zgoraj navedenega lahko sklepamo, da dobro organizirana kemijska služba lahko pripomore ne samo pri odpravljanju napak, temveč tudi pri podaljšanju življenjske dobe kotlovskih naprav.

D. Krainer

Notranjost kemičnega laboratorija v kotlarni Wagner Biro

Notranjost zapletene elektronske naprave

LJUBITELJEM GOBARJENJA

Prepričan sem, da ljubitelje gobarjenja ne zanima samo niranje gob, temveč tudi razstave gob. V mesecu septembru in oktobru pa bo več razstav, zato vas naj seznanim z razporedom le-teh:

— prva večja razstava gob bo od 14. do 17. septembra v Ljubljani na Gospodarskem razstavišču;

— V Trstu — Občine prirejajo razstavo gob 22. in 23. septembra;

— Ilirska Bistrica pripravlja razstavo gob 21. in 22. septembra v domu JNA. V enakem času bo razstava tudi v Celju na Golovcu.

— 29. septembra bodo pripravili razstavo na Jesenicah in Sežani.

— 5. oktobra prireja gobarsko razstavo Nova Gorica v hotelu Park in kot zadnjo, zato pa največjo razstavo gob prireja gobarska družina Kranj v času med 12. in 22. oktobrom na prostoru Gorenjskega sejma v Savskem logu.

Gobarska družina Kranj bo pripravila poleg razstave tudi determinacijo prinesenih gob in gobje specialitete, zato priporočam vsem ljubiteljem, da med razstavo prinesejo čimveč vzorčnih gob, saj bodo te služile kot material za determinacijo, pa tudi kot vzorec za razstavo. Posebno bomo veseli redkih vzorcev, zato nepoznanih gob (pa čeprav so zelo majhne) ne zavržite!

Zveza gobarskih druženj Slovenije pa prireja v času od 6. oktobra do 11. oktobra v Ljubljani v avto campu na Ježici največjo letošnjo razstavo in determinacijo gob — KOPRENK. V tem času bodo sodelovale posebne skupine iz Evrope, največja bo iz Innsbrucka — tamkajšnje univerze. Sodelovali bodo svetovno priznani determinatorji, med njimi: Hans Haas, Rolf Züger in Mozer. Vsem ljubiteljem gobarjenja priporočam, da si v večernem času ogledajo enkratno razstavo gob — koprenk. Gobe koprenke so na področju Slovenije zelo slabo raziskane, pa čeprav jih raste 460 vrst.

Toliko o razstavah in determinacijah gob.

Pa še to:

Večkrat se postavlja vprašanje, koliko vrst gob sploh obstaja. Odgovor se glasi: okrog 3 tisoč, v Sloveniji je okrog osemsto, na Gorenjskem pa tristo vrst. Gob je torej dovolj, treba jih je le spoznati, za kar pa bo precej možnosti v septembru in oktobru.

Kakšna je narava okrog nas, je odvisno tudi od nas samih in naše vzgoje. Zato se malo ozrimo in ugotovimo, kako smo vzgojeni!

Pa lep pozdrav — dobra bera!

I. P.

NA POKLJUKI JE LEPO

Ne pišem pogosto, vendar bi želel na kratko opisati nekaj iz življenja na Pokljuki v prostih dneh, katero že več ali manj poznate. Zbudim se kot običajno zelo zgodaj, kot bi me nekaj porukalo, vendar se kmalu spet poglobim v prijetne sanje in znova zaspi. Vstanem ob sedmih, se tiho odpravim v trgovino na Koprivnik, do koder je 45 minut hoje pretežno navzdol po stari zapuščeni poti. Nič posebnega, bi človek mislil, pa vendar imam prijeten občutek, ko me neznanec s starega fička pozdravi, kar sodi v delček kulture, katero pa malokrat doživim v mestnem vsakdanu. Pred mano se odpre pogled proti Komni in na koncu se ponosno dviga Krn, katerega sem že tudi večkrat prehodil. Kmalu zagledam pod seboj na pokošenih travnikih vasico Koprivnik, kamor sem se napotil v trgovino, da bi si pripravil zalogaj hrane za nekaj dni. Znova pot pod noge s polno vrečko počasi navzgor, pošteno mi je že vro-

če, znojne kapljice si brišem s čela. Levo in desno v grmovju vzleti občasno škorec, vrabec ali kaj podobnega.

Na jasi pri koritu pa prekrizam pot debelemu zajcu, ki se je na vso moč pognal v bližnjo goščo. Sedim na koritu, ogledujem okoli sebe, ko zaslišim brnenje motorja. Za ovinkom se prikaže plavi fičko in se ustavi. Voznik me vpraša, če grem z njim. Nisem imel več daleč, zato sem raje še malo posedel na koritu. Nadaljujem pot, pa obiščem še gostišče Mari, kjer se mi je zdelo še posebno prijetno lepo petje natakarike, odžejam se in kmalu sem bil v počitniškem domu. Popoldne pa se odpravim nabirat gobe in zdravilne rože, ki jih je povsod dovolj. Proti večeru pa se navadno zapletemo v razgovor o uspešnem ali neuspešnem dnevu. Urice so tako krajše. Dan se tako konča, spet nas zazibljejo prijetne sanje.

Ivan Bratina

Skuta z Raduhe

Sava Kranj

Sava, glasilo delavcev delovne organizacije industrije gumijevih, usnjenih in kemičnih izdelkov Sava Kranj. Glasilo izdaja odbor za informiranje, izhaja štirnajstredno, glavni in odgovorni urednik Vera Drašak, tehnični urednik Lado Mraz, fotografije Ivan Draškič. Naslov uredništva: Kranj, Škofjeloška 6, telefon 25-461, interno 482 ali 282. Tisk TK Gorenjski tisk Kranj

Glasilo je oproščeno temeljnega davka na podlagi mnenja republiškega sekretariata za proro in kulturo SRS (št. 421-1/72) z dne 27. marca 1973.

Skoraj osem kilogramov težka lopatastra zraščenska, trofeja našega znanega gobarja Iva Petelinška

SAVČANI NA KOLESARSKEM MARATONU OD KRANJA DO TRSTA

Kar šestnajst naših sodelavcev se je udeležilo prvega kolesarskega maratona, ki ga je organiziralo športno društvo Kokrica.

Na pot so odrinili 26. avgusta v primernem vremenu. 150 km dolga pot ni predstavljala velikega napora, saj je vseh dvesto udeležencev v umirjeni vožnji prispelo na cilj. Razdaljo od Kranja do Trsta so premagali v šestih urah, tudi ko jih je v Sežani pozdravil dež, niso odnehali. Vsi udeleženci so prejeli spominska priznanja in obljubili, da se bodo podobnih srečanj še udeležili.

Mi v uredništvu vsem iskreno čestitamo in jim želimo še veliko varno prevoženih kilometrov.

L. M.

SREČANJE GENERACIJ

60-letnica SKOJ in 40-letnica 5. državne konference SKOJ

MALA PLANINA NAD KAMNIKOM,
26. AVGUST 1979

Iz Krivčevega pod Kamniškimi planinami se je v hladnem jutru vila dolga kolona mladih po poti revolucionarnih komunistov, skojevcev in članov drugih naprednih organizacij. Pesem brigadirjev vseh slovenskih mladinskih delovnih akcij, ki so se zaključile 25. avgusta, nas je boderila na poti do Male planine tako, da niti pomislili nismo na težavno pot. Srečevali smo se s pionirji v rdečih ruticah, s taborniki, mladinkami in mladinci, ki so ponosno stopali po poti revolucionarne predhodnice svoje organizacije.

Zakaj smo se mladi zbrali na Mali planini nad Kamnikom? Šesti avgust 1939 je datum, ki pomeni mejnik v zgodovini naše revolucije. Zbrali smo se torej, da počastimo šestdesetletnico ustanovitve SKOJ in hkrati štiridesetletnico pete državne konference SKOJ na Mali planini. Konferenca je bila sklicana v največji tajnosti. Priostvovalo ji je dvajset delegatov, med katerimi tudi Fran Leskovšek-Luka in Edvard Kardelj (zastopala sta CK ZKJ), na konferenci sta ocenila politični položaj v Jugoslaviji in v svetu. Konferenco je vodil Ivo Lola-Ribar, ki je med drugim poročal o organizacijskih vprašanjih in nalogah SKOJ. Med konferenco je SKOJ štel približno 3500 članov in je predstavljal možno revolucionarno organizacijo, ki je dobivala zelo pomembno nalogo v življenju jugoslovanske mladine. SKOJ je bil aktiven dejavnik tudi na vseh področjih NOB. Njegovi člani so bili v središču dogajanj. Ob tem se lahko spomnimo samo na sedem sekretarjev SKOJ, ki so padli v času, ko jih je organizacija najbolj potrebovala. V SKOJ se je vključevalo čedalje več mladine. Ob koncu leta 1944 je organizacija štela že 145 tisoč članov.

Ob 11. uri se je na nekdanjem prizorišču pete državne konference SKOJ pričela slavnost, na kateri je slovenska mladina počastila spomin na te dogodke revolucionarne preteklosti. Srečanja so se udeležili tudi predstavniki družbenopolitičnega življenja: Stane Dolanc, France Popit, Viktor Avbelj ter še številni skojevci. Slavnostni govornik na srečanju je bil predsednik slovenske mladine, tovariš Boris Bavdek, ki je v svojem govoru med drugim dejal: »Mi stopamo po poti revolucionarnih izkušenj komunistov, skojevcev in drugih revolucionarnih organizacij, ki so se kalile v težkem, a zmagovitem boju za socialno osvoboditev človeka, da bi z mladostno ustvarjalnostjo in aktivnim delom prispevali svoj delež k naporom za boljše in srečnejše življenje.

... Uspehi ZSMS in njen prispevek k razvoju socialistične družbe bo toliko večji, kolikor bo ustvarjala pogoje

Skojevce, mladini in gostom je spregovoril Boris Bavdek, predsednik Republiške konference ZSMS.

Moč in upornost, ki je telesa v mladih med oboroženo revolucijo, je doživeto uprizorila skupina študentov - baletnikov.

za široko in hitro vključitev mladih ljudi v vse vrste družbenega odločanja v delegatskem sistemu. Kajti tudi mlad človek, kakor vsak drug, lahko samo v življenjski praksi, pri delu in odgovornem odločanju, preverja samega sebe, svoje ideje in pobude, pravilnost svojih stališč pa tudi realne možnosti in sposobnosti družbe,« je poudaril tovariš Boris Bavdek. V nadaljevanju je spregovoril tudi o letošnjih mladinskih delovnih akcijah, ki so se končale. Dejal je: »Ugotovimo lahko, da so mladinske delovne akcije opravičile svoj namen, saj so z delom na vseh manj razvitih področjih Slovenije prispevale k hitrejšemu razvoju. Postale so kovačnica mladih kadrov, ki prav na akcijah spoznavaajo vrednote dela in se oblikujejo v celovito samoupravno osebnost.«

Srečanje se je nadaljevalo s programom, v katerem so sodelovali recitatorji, plesna skupina za izrazni ples, študentski pevski zbor iz Kamnika ter brigadirji. S srečanja na Mali planini so mladinke in mladinci ter nekdanji skojevci poslali pozdravno pismo predsedniku republike, tovarišu Titu. Veliko spominov je bilo obujenih na tem tovariškem srečanju. Ob koncu srečanja smo vsi skupaj zaplesali bratsko kolo.

Franc Dolhar

PISMO

V naše uredništvo je prispelo pismo z zelo zanimivo vsebino. Tovariš Čedo Klarič iz Splita med drugim piše:

»Sem voznik osebnega avtomobila RENAULT 4 že od maja meseca leta 1974. V družini sem edini voznik, zato z avtom že pet let in tri mesece upravljam izključno sam. V trenutku, ko sem avto prevzel, so bile na njem savske gume 145 SR/3 D 272, te gume pa se na vozilu nahajajo še danes in so v dobrem stanju, saj znaša globina dežena tudi do 3 mm. Pri tem pa moram povedati, da sem s temi pnevmatikami prevozil že točno 100.400 km, kar se mi zdi izredno veliko. Z gumami sem zelo zadovoljen in upam, da bom z njimi vozil še celo leto.

V želji, da zveste za ta podatek, sem vam poslal to pismo.«

PS. UREDNIKA

Takšnih pisem si še želimo, saj govorijo o izredni kakovosti naših proizvodov, prepričani smo, da je to tudi naša najboljša reklama.

Tovarišu Čedu Klariču pa se zahvaljujemo za pismo s tako vzpodbudno vsebino.

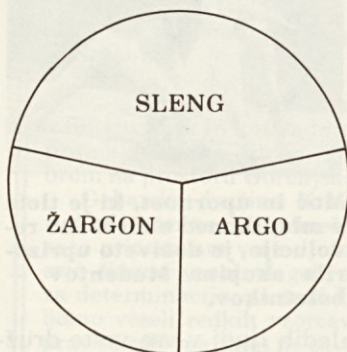

Med dobro razpoloženimi gosti so bili tudi Franc Popit, Stane Dolanc in Viktor Avbelj.

INTERESNE GOVORICE

so spremenjene osnovne socialne zvrsti jezika. Največje so spremembe v besedju, besednih zvezah, posebni so zlasti izrazni načini, značilni za posamezne ožje interesne skupnosti: za pripadnike istega poklicnega področja ali kakšne drugačne združbe, npr.: šolske, mladinske, politične, gangsterske ip.

Žargon je interesna govorica ljudi, ki jih druži poklic (šoferski, vojaški, mornariški, gumarski).

Mladinskim govorom pravimo slengi (šolarski, študentski, dijaški), rokovnjaški govori pa se imenujejo argoji. Mnogokrat vse te vrste govorice preprosto imenujejo kar z besedo ŽARGON. Vedeti je namreč treba, da so slovenske interesne govorice še malo raziskane, še največ je znanega o mladostniškem slengu, nekaj je znanega tudi o rokovnjaščini (argo ali latovščina).

Danes se učenci srednjih šol (tudi poklicnih) pri jezikovnem pouku seznanijo z vsemi vrstami socialnih in funkcionalnih zvrsti slovenskega jezika zato, da bi jih znali prepoznati in tudi vedeli, kdaj je primerno uporabiti katero od njih. O žargonu izvedo najmanj to, da je to pogovorni jezik nižje vrste, da je žargon v okolju, kjer je nastal, še sprejemljiv, zunaj tega okolja pa v večini primerov postane neprimeren, nerazumljiv, pogosto celo žaljiv, dobi nekulturen prizvok. Ta informacija naj učencem ne bi služila samo za odgovor pri spraševanju; koristno naj bi jo uporabili predvsem v življenju.

Zelo znan je tudi slovenski pisatelj Pavle Zidar, ki za označevanje junakov svojih del pogosto uporablja žargon.

Vsakega leta, do zob oborožena, odide naša šola osvajat Beograd, ki ga branijo Nemci (in to samo zahodni, ker z vzhodnimi se nismo vojskovali), pri tem jim pa pomagajo okupatorjevi sodelavci v ogromnih količinah.

Vso to zabavo si je izmislil naš profesor predvojaške vzgoje, grozen tip, tako grozen, mislim, da so ga sunili iz vojske zaradi prirojene krvoločnosti.

V bistvu, kasneje smo ga neko pogruntali, in zvedeli, da nikakor ni zmožni položiti izpita za kapetana in so ga morali upokojiti tako rekoč v najboljših letih, na srečo naše šole, ki ga je vzela pod streho kot profesorja vojaških veščin.

Vprašujete se gotovo, kako se je obnašal do nas? Lepo. Kakor hitro je prišibal v razred, je zatulil en Mirnoooooo!, tako da ko smo poskakali vsi prestrašeni s svojih prostorov in smo pridobili po dve ljubki podplutbi na kolena, kajti, seveda, v devetindevetdesetih odstotkih smo našli ob zgornjo desko klopi. Kakšna zabava!

No, naš vojaški genij (popolni Napoleon) je najbrž sklenil, da ga bojo za vsako ceno opazili v generalštabu ali tako nekje, in je povabil kakšen ducat oficirjev, da bi opazovali manevre naše šole; namreč — osvobajamo svoje rojstno mesto. Tistega dne smo dobili tudi prave puške s po dvajsetimi slepci, bolj fino povedano — manevrskimi naboji. Zelo zanimivo, kaj pravite? Obekli so nas torej v uniforme, na noge pa navlekli vojaške škarpice, ki sem jih komaj mogla odlepiti od rodne grude, tako so bili mislim, težki. Ker je bil moj razred absolutno najslabši na vsej šoli, je surovi Suvorov sklenil, da moramo mi biti Nemci. Maksimalna finta, ni kaj! Kakšen užitek je: namreč, če pademo v obrambi Beograda, naj vsaj pade najslabši del človeštva! Tisti drugi, štrebarji, oni pa bojo kot kašni partizani — osvoboditelji, ali kaj. Veste, kdaj bi bilo to mesto osvobojeno, če bi ga tako osvobajale tiste atekove in mamine ritke? Nikoli! Oziroma, bolje povedano — O Svetem Nikoli! Saj, ljudje, oni bi enostavno odnehali od vsega, in predali partijo, če jim na položaju ne bi redno stregli čaj s prepečenjem in maslom. Človek božji, oni bi si ne drznili preteči niti ene edine ulice na svetu z mitraljezom v rokah, vse dokler se ne bi prižgala zelena luč na semaforu. Kar pa osvajanje železniške postaje zadeva, bi bila hudiča kdaj zavzeta, če prej ne bi kupili peronskih kart! Razumete zdaj, kašni štrebarji so to? Help!

Zapiski neke Ane
str. 262–264

Moma Kapor

Primer iz dijaškega žargona

Andrej: Si naredil izpit?

Brane: Naredil!

Andrej: Bomba (odlično)!

Brane: Plonkali smo, da se je kar kadilo.

Andrej: Kaj pa Janez?

Brane: Pogrnil (padel je).

Andrej: Kateri prfoks ga je pa položil?

Brane: Polajnarca.

Andrej: Kaj je tako stroga?

Brane: Perfektna, samo čike rada deli.

Vera Remic-Jager

Slovenski jezik, str. 25

Interesne govorice nekatere svoje sestavine prenašajo kot

posebna stilna sredstva tudi v narečja, pogovorni jezik in celo v knjižni jezik; zlasti v leposlovnih delih pisatelj s pomočjo žargona označi kakega junaka določenega okolja ali poklica.

Zinka

KAKO DO GUMARSKÉ TERMINOLOGIJÉ

V Savi sem se redno zaposlila septembra 1970. leta za delo v šoli in lektoriranje. Ne vem več, ali je bilo to prvo leto ali nekoliko kasneje, ko sem se udeležila simpozija o slovenski knjigi. Med drugim je bila živahna razprava o strokovnih knjigah. Ne morem pozabiti, kako je profesor inž. Albert Struna poudaril, da so se strokovnjaki na vseh drugih področjih lotili tudi terminologije, torej zbiranja gradiva za terminološke slovarje, le v gumarski industriji se ne zganejo, ker mislijo, da to ni potrebno, ker da je guma raztegljiva in jim to dejstvo zadostuje.

Ta opomba je bila za nekatere komaj opazna, zame pa je bila odločilnega pomena, saj mi je dala spodbudo za delo, ko bi lahko strokovno nadaljevala tam, kjer sem reden študij zaključila — na jezikoslovnem področju — hkrati pa bi delovni organizaciji koristila še drugače, ne samo pri vzgajanju mladine in že zaposlenih.

Uradno sklicano posvetovanje v Savi na temo gumarska terminologija je potrdila mojo domnevo, da je Sava v slovenskem merilu gotovo prva poklicana, da tako delo organizira in z znanjem svojih gumarskih strokovnjakov tudi omogoči zbiranje tega gradiva.

Seznanila sem se s strokovnjaki, ki bi bili pripravljeni in sposobni za tako delo. Dobila sem občutek, da ta pripravljenost ni zgolj trenutna modna muha ali nesposobnost reči NE; nihče od prisotnih ni zanikal, da je slovar gumarske terminologije potreben. Vsi so poudarjali, kako bi bil potreben marsikomu pri vsakodnevem strokovnem delu itd.

Obvezala sem se, da bom strokovno ustrezno izdelala metodo za zbiranje gradiva, zbrano gradivo urejala, poiskala zvezo z ustrežno ustanovo (Inštitut za slovenski jezik pri Slovenski akademiji znanosti in umetnosti; Oddelek za slovanske jezike na Filozofski fakulteti v Ljubljani) za reševanje težjih problemov (prevodi tujih izrazov, zamenjave žargonskih izrazov). Svojo obvezo sem izpolnila vse do tam, kjer so se potem pokazale nepremostljive ovire. S pomočjo strokovnjaka z Inštituta za slovenski jezik in na podlagi lastnega študija te problematike, predvsem pregleda slovenskih slovarskih del z drugih področij (medicine, kemije, tekstilne tehnologije, čevljarstva) in tujih — večjezičnih, tudi s področja gumarstva in umetnega usnja, sem izdelala metodo zbiranja gradiva. Ugotovila sem tudi, da je večino tega gradiva v slovenskem jeziku prav v Savi (skripta, katalogi, tehnološki predpisi). S tem sem seznanila savske strokovnjake — prostovoljce — in določili smo področja, kjer naj bi vsak pričel delati.

Na podlagi strokovnih nasvetov in končno tudi moje osebnega prepričanja, da je najprimernejša metoda izpisovanja iz strokovne literature (skripta za razne stopnje gumarskih šol, tehnološki predpisi, katalogi itd.), ki je je v slovenskem jeziku gotovo največ prav v Savi, sem predlagala prav to metodo. Tako bi bil vsak strokovni izraz — TERMIN — na listku, ki bi jih jaz zbiral in urejala v katalogu po abecedi (ali še znotraj področij po abecedi).

(Nadaljevanje z 12. strani)

PRIMER LISTKA

Geslo

Izpisano besedilo

Definicija
pojma, itd.

Navedba vira

lateks - à m

Kavčuk se namreč v lateksu nahaja v obliki majhnih delcev, ki jih imenujemo globule. Lateks je torej naravna emulzija kavčukovih delcev v vodi.

lateks je naravna	Janez Ponebšek
emulzija kavču-	Tehnologija pnevmatike
kovih delcev v	1969, str. 4
vodi	

Temu načinu zbiranja bi lahko priključili še morebitne zapise po spominu (tudi variante izrazov — tuje, žargonske).

Nekateri so takoj predlagali drugačno metodo — prevod tujejezičnega slovarja. Občutek sem dobila, da jih metoda izpisovanja hudo moti, da jim daje občutek preobsežnega (in tudi nepotrebnega) dela, da mi ne varja mejo, da na Slovenskem še ni bilo uspeha s prevodom slovarja. Mnoge ni prepričalo tudi opozorilo, da na listkih zbrano gradivo sicer lahko »zaspi« zaradi marsikaterih vzrokov, da pa ga je potem zlahka dopolnjevati, tudi sodelavci se lahko menjajo.

Ko danes razmišljam o tem, se mi zdi, da je bilo prav izpisovanje tisto strašilo, ko se pravzaprav nihče od seznanjenih dela ni lotil.

To metodo sem že takrat razložila tako natančno, da ni moglo biti nejasnosti, za izpisovanje pa bi lahko uspobili katerokoli malo bolj sposobno administrativno delavko.

Veliko je bilo krivo tudi to, da je moje delo v šoli naraslo, da mi ni ostajalo časa za »priganjanje«, počasi pa sem se začela počutiti, kot da prosjačim zase.

Sestankov in razgovorov o tem je sicer še bilo nekaj, vendar so se nekateri prvotni »sodelavci« po raznih reorganizacijah »porazgubili«, drugi pa so bili preobremenjeni ali kaj podobnega.

Ob pregledovanju gradiva za posvetovanje Slovenščina v javnosti sem ohranila prepričanje v predlagano metodo. Kdor je prebral moj zadnji članek Funkcionalne zvrsti slovenskega knjižnega jezika (iz tehničnih razlogov ni bilo videti naslova STROKOVNI JEZIK IN TERMINOLOGIJA NA SLOVENSKEM), se je lahko tudi sam prepričal o tem.

Ko bi Sava pokazala resnično potrebo po uresničitvi te zamisli, bi tak projekt gotovo sofinansirala Raziskovalna skupnost Slovenije; torej vsega finančnega bremena ne bi nosila samo Sava.

Upajmo, da bo letošnja jesen morda ugodnejša, da mrtvilo ne bo popolnoma prevladalo. Oglasite se tisti, ki bi vas tako delo zanimalo! Pogovorili se bomo.

Zinka

SEJA SEKRETARIATA ZSMS

V četrtek, 30. 8. 1979, je bila v pisarni družbenopolitičnih organizacij seja sekretariata savske mladine. Sejo je vodil sekretar ZSM Sava Kranj, Franc Šeruga.

Na seji je spregovoril o tekočih nalogah in nalogah, ki mlade čakajo v prihodnje. Člani sekretariata so se domenili, da bodo 8. septembra organizirali izlet v Karlovac. Udeležili se ga bodo člani sekretariata, najboljši mladi delavci-samoupravljalci, koordinatorji pri svetu ZSMS Sava in predstavniki mladine iz SOZD Sava Kranj. Delovnega izleta se bo predvidoma udeležilo 30 mladih iz Save. Na tem izletu bodo zbrali najboljšega mladega delavca samoupravljalca na ravni SOZD Sava, pogovarjali pa se bodo tudi o spremembah tega tekmovanja in o možnostih tesnejšega sodelovanja med posameznimi osnovnimi organizacijami ZSM.

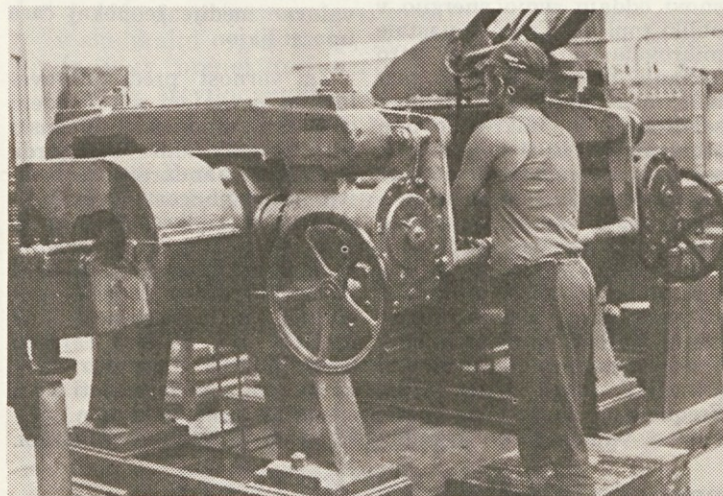
Člani sekretariata so tudi sestavili finančni načrt za leto 1980. Denarna sredstva, ki bi jih mladinska organizacija za svoje uspešno delovanje potrebovala, so dokaj visoka, vendar je treba pri tem pripomniti, da je veliko denarja

namenjeno izobraževanju, ki je bilo v preteklosti dokaj zanemarjeno; organiziranju seminarjev in drugih oblik izobraževanja pa terjajo visoka finančna sredstva. O finančnem načrtu pa je treba povedati še to, da je sestavljen dokaj natančno in da bi se morebitno zmanjšanje denarnih sredstev lahko negativno odrazilo na aktivnost mladinske organizacije, ki je ena najboljših v kranjski občini.

Naloga, ki mlade v Savi čaka, je izdaja brošure o delu mladinske organizacije v Savi od njenih začetkov pa do danes. Brošura bo predvidoma izšla naslednje leto ob 25. maju, ko Sava praznuje tudi 30-letnico samoupravljanja in se bo ob tem jubileju vrstilo veliko proslav in prireditve, na katerih bo sodelovala tudi savska mladina.

Mladi so se na sestanku dogovorili, da bodo ob 29. novembru in 25. maju organizirali kviz, ki ga bo pripravila kulturna komisija pri svetu ZSM. Člana sekretariata Dolžeta Sitarja so zadolžili za pripravo in izvedbo brigadirskega srečanja na Joštu, ki bo na dan brigadirjev — 1. aprila 1980.

Jože Vratarič

MIKROVALOVNO SEVANJE IN VARNOST

Mikrovalovi so elektromagnetno valovanje valovnih dolžin do nekaj cm. Nahajajo se v nevidnem in neionizirajočem delu valovnega spektra (glej tabelo), kar pomeni, da nosijo premajhno energijo, da bi lahko ionizirali atome ali molekule snovi. Proizvajajo jih posebni magnetni generatorji — magnetroni, na osnovi pospeševanja elektronov v

magnetnem polju. Najpopularnejša uporaba mikrovalov je bila do sedaj pri radarjih, kjer izkoriščajo odboj in razliko frekvenc vpadnih in odbitnih valov (Dopplerjev pojav) za identifikacijo in hitrost gibajočih se objektov. V zadnjem času pa se je razširila še druga uporaba mikrovalov — to je uporaba za segrevanje snovi. Mikrovalovi se namreč lahko v snovi absorbirajo in snovi oddajo svojo energijo v obliki toplote. Tako so nastale mikrovalovne pečice za hitro kuhanje hrane. Bistvena razlika med klasičnim načinom segrevanja in mikrovalovnim segrevanjem je v dejstvu, da segrevanje z mikrovalovi poteka istočasno po celotnem preseku snovi. Zato je takšno segrevanje posebej ugodno pri vulkanizaciji gume, saj je zaradi slabe toplotne prevodnosti gume ravno klasično segrevanje najbolj problematično. V Savi uvajamo mikrovalovno ali UHF (angl. Ultra High Frequency) linijo za kontinuirno vulkanizacijo profilov

in cevi brez vložkov, kar predstavlja najmodernejši vulkanizacijski medij pri nas.

Ob dovolj veliki intenziteti ali gostoti energijskega toka in dovolj dolgem izpostavljanju pa mikrovalovi lahko povzročijo škodljive biološke posledice tudi na človeku. Zato spregovorimo nekaj o teh posledicah ter o varnosti ljudi ob UHF liniji.

Mikrovalovi ne morejo narediti ionizacijskih poškodb tkiva kot npr. röntgenski žarki ali žarki gama, povzročijo pa lahko toplotne poškodbe, se pravi opekline. Mnoge dežele so zato izdelale varnostne standarde za ljudi, ki delajo z mikrovalovnimi mediji. Ker v Jugoslaviji še nimamo teh standardov, naredimo povzetek standardov zahodnih in vzhodnih držav, kjer mikrovalovne medije že nekaj časa uporabljajo.

Za varnost pred mikrovalovnim sevanjem sta uvedeni dve vrsti standardov: emisijski in izpostavljalni standardi. Emisijski standardi predpisujejo največjo gostoto energijskega toka mikrovalov, ki še sme izhajati iz mikrovalovnega medija. Emisijski standard Združenih držav Amerike dovoljuje pri frekvencah od 0,9 GHz do 6 GHz največji energijski tok z gostoto 1 mW na kv. cm v oddaljenosti 5 cm od pečice pred nakupom pečice in 5 mW%kv. cm po uporabi.

Pripomniti je treba, da gostota izhajajočega energijskega toka pojema s kvadratom razdalje od mikrovalovnega medija, torej zelo hitro. To pomeni, da bo energijski tok z gostoto 5 mW%kv. cm v oddaljenosti 5 cm od pečice imel gostoto približno 1 mW%kv. cm v oddaljenosti 10 cm in približno 0,01 mW%kv. centimeter v oddaljenosti 1 m.

Večina zahodnih in vzhodnih držav ima izdelane izpostavljalne standarde. Le-ti bazirajo na poskusih na živalih, rezultati pa so ekstrapolirani na človeka. Pripomniti je treba, da so standardi vzhodnoevropskih dežel in Sovjetske zveze mnogo strožji od zahodnoevropskih. Združenih držav Amerike in Kanade in to brez posebnega razloga in pojasnila. Za nas so komaj uporabni, saj močno pretirano zmanjšujejo največjo dovoljeno dozo in zaradi takšne pretirane varnosti zmanjšujejo možnosti uporabe tega zelo koristnega vira energije.

Zadnja verzija ameriškega standarda ANSI C 95.1 iz leta 1974 govori o mikrovalovnem sevanju s frekvenca med 10 MHz in 100 GHz in postavlja kot največjo dovoljeno vodilo še gostoto vpadnega energijskega toka 10 mW%kv. cm.

Ameriška konferenca vladnih industrijskih higienikov pa je leta 1971 priporočala naslednji varnostni predpis za valove med 100 MHz in 100 GHz:

1. Izpostavljalni čas sevanja z gototo do 10 mW%kv. cm ne sme biti daljši od 8 ur na delovni dan.

2. Izpostavljalni čas sevanja z gostotami od 10 mW na kv. cm do 25 mW%kv. cm sme biti največ 10 min. na uro v času osmih delovnih ur.

3. Izpostavljanje sevanju z gostotami večjimi od 25 mW na kv. cm ni dovoljeno.

Podobne standarde imajo zahodnoevropske države in Kanada, Švedska pa ima dovoljene meje nekoliko nižje. Sovjetska zveza in vzhodnoevropske dežele imajo gornje meje dovoljene doze od sto do tisočkrat nižje, kar je popolnoma nerazumljivo.

UHF linija v Savi deluje s frekvenco približno 2,5 GHz in zato lahko uporabimo kar ameriški standard kot varnostni predpis. Ob takšnem varnostnem predpisu, ki je narejen z varnostnim faktorjem najmanj 10, verjetno pa z veliko več, ni razloga za strah pred mikrovalovi.

Naša UHF linija deluje v okviru industrijsko dovoljenih frekvenc in dobavitelj pogodbeno zagotavlja varnost v okviru ameriških predpisov za emisijo.

Za konec pa za primerjavo še podatek: ob jasnem vremenu ves čas prihaja s Sonca energijski tok z gostoto na površini Zemlje 100 mW na kv. cm in to v območju nevarnejših frekvenc.

Zoran Šušterič

OBISK

Dne 23. in 24. avgusta se je na uradnem obisku v naši delovni organizaciji mudil dr. Franz J. Leibenfrost, novi generalni direktor Semperita.

Z našimi vodilnimi sodelavci se je pogovarjal o tekoči problematiki sodelovanja med Savo in Semperitom, našo stran je seznanil s problematiko, s katero se srečujejo v Semperitu. Pogovarjali so se tudi o kvaliteti naših izdelkov in opozorili na poostrene zahteve zahodno evropskih kupcev prav po kvalitetnih izdelkih.

Naš gost si je ogledal tudi našo proizvodnjo.

Ker se je dr. Franz J. Leibenfrost ob tej priložnosti tudi prvič mudil v Sloveniji, ni mogel skriti navdušenja nad našo pokrajino in prijaznostjo gostiteljev.

L. M.

PREGLED ELEKTROMAGNETNEGA VALOVANJA

Frekvenca (Hz)	Valov. dolž. (m)	
10^{22}	Žarki gama	10^{-14}
10^{20}	Röntgenski žarki	10^{-12}
10^{18}		10^{-10}
10^{16}	Ultravijolična svetloba	10^{-8}
10^{14}	Vidna svetloba	10^{-6}
10^{12}	Infrardeča svetloba	10^{-4}
10^{10}	Mikrovalovi	10^{-2}
10^8		10
10^6	Radijski valovi	10^2
10^4		10^4
10^2		10^6
1		

Nevarno
območje

SEJA DELAVSKEGA SVETA DELOVNE ORGANIZACIJE

4. septembra so se po dopustih prvič sestali delegati »vseh« tozgov in delovne skupnosti na seji delavskega sveta delovne organizacije.

Seja je bila namenoma sklicana v septembru, ko se koriščenje dopustov bistveno zmanjša. Kljub temu udeležba ni bila dobra. Že na treh sejah zaporedoma je bila udeležba predstavnikov Energetike zelo slaba in predsednik je ugotovil, da je potrebno spet »opomniti« delegate, da so pri svojih obveznostih, ki so jih prevzeli ob izvolitvi, bolj vestni.

Osrednja točka 14. seje je bilo sklepanje o sporazumu za dolgoročno sodelovanje delovne organizacije in skupnem vlaganju na področju računalniške obdelave.

V Savi smo se že letos spomladi na zborih delavcev odločili za nabavo novega računalnika in pooblastili delavski svet delovne organizacije, da sprejme ustrezne odločitve. Ker je računalniška oprema draga, je bil delavskemu svetu predložen sporazum, po katerem bo nabavo računalnika financiralo deset delovnih organizacij. To so vse delovne organizacije iz naše sestavljene organizacije, poleg teh pa še Tekstilindust, Jelovica, Živila in KŽK. Takšno vključevanje delovnih organizacij iz različnih krajev omogoča predvsem sistem za daljinsko obdelavo podatkov. Sava bo glede na dosedanje izkušnje prevzela izvajanje skupnih nalog in zanje zagotovila delavce in prostore. V razpravi na delavskem svetu delovne organizacije je bilo pojasnjeno, da bodo sedanji prostori ustrezali za montažo novega računalnika in da zato ne bo večjih dodatnih stroškov ob montaži.

Delavski svet je ugotovil, da je predlagani način nabave in vzpostavitve novega računalnika primeren in sprejel predlagani sporazum ter predlog za izbor najugodnejšega ponudnika Intertrade, Ljubljana za uvoz računalnika IBM 4341, za katerega je s pripadajočo terminalsko opremo potrebnih 2.130.000 USA \$. Sava in Sava Commerce bosta prispevali 1.312.653 USA \$ oziroma 44 + 12 odstotkov to je 56 odstotkov vseh sredstev.

Z drugimi udeleženci sporazuma so soglasja v strokovnih pripravah že dosežena. Trenutno tečejo razprave za sprejem na sejah organov upravljanja. Kljub temu bo rok za dobavo še približno dve leti.

Druge zadeve, o katerih je odločal delavski svet pa so bile še:

- premostitveni kredit za pokrivanje izgub delovne organizacije Jugotanim Servica
- nakupu stanovanja
- prošnja za preložitve plačila obvezne udeležbe delavca ob dodelitvi družbenega stanovanja
- imenovanje komisije za izbor najugodnejšega ponudnika za gradnjo tovarne jeklenega korda
- priprave k razpisu za nagrado »Borisa Kreihgerja«.

M. M.

MARIBOR ZAOSTANEK ZA PLANOM

Polletni plan proizvodnje zanje izdeluje Industrija motorjev Rakovica. V TAM izpolnili 43-odstotno, proizvodni plan motorjev pa celo le 38-odstotno. Največji zaostanek je pri vozilih TAM 75, in sicer predvsem zaradi pomanjkanja motorjev, ki jih

zanje izdeluje Industrija motorjev Rakovica. V TAM ocenjujejo, da zaostanka za planom ne bo moč dohiteti do konca leta, zaradi česar bo najverjetneje potrebno opraviti revizijo plana.

PRED KONFERENCO ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE

V mesecu novembru bo v Ljubljani konferenca Zveze sindikatov Slovenije, na kateri bodo delegati razpravljali o vlogi in nalogah Zveze sindikatov pri uveljavljanju samoupravnega družbenega planiranja ter o demokratizaciji odnosov in krepitvi kolektivnega dela in odgovornosti v Zvezi sindikatov Slovenije.

Tudi naša sindikalna organizacija se bo aktivno vključila v široke priprave na konferenco, ki v tem obdobju potekajo v organizacijah združenega dela in v drugih delovnih sredinah.

Nedvomno je ena najpomembnejših nalog, ki so pred nami, obravnava predloga smernic za pripravo srednjeročnega plana razvoja 1981–1985 za tozde DO Sava in DO Sava Commerce. Sindikalna organizacija bo morala v sodelovanju s strokovnimi sektorji zagotoviti kvalitetno vsebinsko razpravo o predloženem gradivu, upoštevajoč potrebe in interese kolektiva in realnih možnosti z ozirom na pogoje poslovanja. Ne nazadnje bo od sprejetih odločitev odvisen nadaljnji, ne samo petletni, temveč dolgoročni razvoj tozgov oz. DO Sava in DO Sava Commerce v celoti, in socialna varnost vseh članov kolektiva. Pri tem pa ne gre samo za sprejemanje planov in načrtov, temveč tudi za odgovornost nosilcev in vseh članov kolektiva za uresničevanje samoupravno sprejetih dogovorov.

Ko govorimo o odgovornosti in kolektivnem delu v sindikalni organizaciji, ne smemo prezreti dejstva, da je v preteklosti osnovni organizaciji eden ali manjše število sindikalnih delavcev, za katere menimo, da so odgovorni za vse. Za izpeljavo razprav, za organizacijo družbenopolitičnih in drugih akcij, za sprejem kvalitetnih samoupravnih aktov itd. V prihodnjem obdobju bomo morali tako mišljenje spremeniti in doseči, da bodo za uspešno delo odgovorni vsi izvoljeni člani sindikalne organizacije in tudi ostali sodelavci v posameznih delovnih sredinah.

P. Bogataj

KRANJ NOVA TOVARNA ELEKTRIČNIH ORODIJ

Kranjska delovna organizacija Iskra – Elektromehanika in skupščina občine Murska Sobota sta se odločili za skupno vlaganje v graditev tovarne električnega ročnega orodja. Sedaj že pripravljajo investicijski program, način financiranja gradnje ter urejanja lokacije za novo tovarno. S temi nalogami bodo končali avgusta letos, nakar bodo lahko začeli z drugimi pripravljalnimi deli. Tovarno električnega orodja v Murski Soboti naj bi odprli že konec prihodnjega leta. Vrednost proizvodnje bo v končni fazi znašala nad 300 milijonov din letno. V novo Iskrino tovarno

bodo vložili 300 milijonov din, od tega bo samo oprema stala okoli 250 milijonov din. Gre za tehnološko zelo dognano proizvodnjo, zato tako v kranjski Iskri kot v soboški občini namenijo veliko pozornosti tudi kadrovskim pripravam. Tovarna bo namreč zaposlovala več kot sto delavcev z visoko in srednjo kvalifikacijo strojne, elektrotehniške in kemijske smeri ekonomiste in drugo. V soboški občini pripisujejo tej odločitvi Iskre velik pomen, saj so čakali na tako investicijo že več let. S to naložbo uresničujejo družbeni dogovor o skladnejšem regionalnem razvoju.

ČEZ POHORJE IN KAMNIŠKE ALPE DO JEZERSKEGA

Odložili smo se v trenutku. »Gremo!« smo dejali in že smo naredili načrt poti, seznam opreme in si preskrbeli prevoz. Kot navdušeni planinci in taborniki smo sklenili, da prehodimo precejšen kos slovenske planinske poti in sicer od Maribora, kjer se pot prične, pa do Jezerskega na Gorenjskem.

Prvega avgusta ob dveh smo prispeli na mariborsko železniško postajo, kjer smo pričakali jutro in nato krenili od vznožja Pohorja ob stari vlečnici proti vrhu. Prvi koraki v strmo pobočje Pohorja so bili težki, lovili smo sapo, srce je bilo kot noro. A kriza je bila kmalu premagana in čez dobri dve uri hoje smo bili pri Mariborski koči, kjer smo se okrepčali in se oskrbeli z vodo. Pot smo nadaljevali proti Ruški koči na Arehu, ki je najstarejša planinska postojanka na Pohorju. Od tu pa vodi transvenzalna pot skozi zelene in temne pohorske gozdove, mimo bojišča Pohorskega bataljona, skozi Borovje, do koč na Pesku, ki stoji ob vznožju Rogle (1481 m). Semkaj so prispeli pošteno utrujeni in lačni ter tik pred nevihto, ki se je kmalu razbesnela nad prostiranimi in nepreglednimi pohorskimi gozdovi.

Naslednji dan nas je pot vodila mimo devetnajstih lovrenških jezer, preko Planinke na Jezerski vrh, kjer stoji spomenik NOB. Z vrha smo opazili pred seboj Ribniško kočo, prvi cilj dneva. Na levi pa se je v sinjem jutru bleščalo Ribniško jezero kot temen ahah, ujet v gorah.

Nato smo hodili po obronkih Črnega vrha (1543 m), od koder smo imeli čudovit razgled na Pohorje, Mislinjsko dolino, Peco itd. Kmalu smo prispeli do Grmovškega doma pod Veliko Kopo. Od doma smo pot nadaljevali na Malo Kopo, kjer so prekrasna smučišča. Ob njenem vznožju pa stoji impozantni Partizanski dom. Ta dan smo šli še preko Kremžarjevega vrha in se po njegovem pobočju spustili v Slovenj Gradec, ki je od Celja oddaljen 85 km. Skozi mesto smo prišli v njegovo okolico in nadaljevali pot do Poštarskega doma pod Plešivcem (800 m), kjer smo tudi prespali.

Tretji dan smo se zagrizli v kolena in se povzpeli na 1620 metrov visoko Uršljo goro ali Plešivec. Plešivec je njeno staro ime. Gora je namreč na svojem jugozahodnem delu

malo »plešasta«, drugače pa jo prekrivajo bujni gozdovi. Na gori je televizijski oddajnik in cerkev Sv. Uršule iz 17. stoletja. Zgodovina in sodobna tehnika si na vsakem koraku podajata roke. Z vrha Plešivca nas je pot vodila po lepi poti skozi razgibano in pisano pokrajino Velune. Po obisku Andrejevega doma na Slemenju smo se napotili na 1569 m visoki Smrekovec. Gora je iz andezitnih kamenin in je najmlajši slovenski vulkan. Z vrha je prekrasen razgled na Golte in celjsko kotlino. Nadaljna pot nas pripelje preko Krnesa, Komena in Travnika čez preval Bela peč do koč na Loki, ki leži ob vznožju Raduhe (2062 m). Vsa pot do sem poteka po gorskih grebenih, čez gozdne jase, mimo napol uničenih gozdov. Šli smo tudi čez prekrasne zelene pašnike, kjer ima človek možnost še videti pastirje, ki pasejo svoje številne črede. A na žalost se ta način živinoreje iz leta v leto bolj opušta. Pri nekem zelo prijaznem pastirju smo se v njegovi skromni koči okrepčali in osvežili s kislim mlekom. Bilo je čudovito.

Naslednji dan smo se povzpeli na Raduho. Ker pa je bil vrh zavrt v meglo, z razgledom ni bilo nič. Z vrha smo se spustili do koč na Grohatu. Od tu se vidi tudi najvišja kmetija na Slovenskem, Bukovnik. Od tu gre pot stalno strmo navzdol do Savinjske doline, koder je med gore stisnjena Solčava. Nato smo hodili mimo znanega gostišča Rogovlec do Robanove kmetije in dalje mimo slapa do Robanovega kota, ki je narodni rezervat zaradi svojih nasadov starih tis. Pot se je kmalu pričela strmo vzpenjati in kmalu smo plezali po klinih in se oprijemali jeklenih vrvi, ki so varovale najbolj izpostavljene dele poti. Drevje je ostalo daleč spodaj. Tu zgoraj uspeva le gorsko cvetje, ki je čudovito in raznobarvno ter kot pisana preproga pokriva Korošico, kjer stoji tudi Kocbekov dom (1808 m). Od tega doma nas je pot popeljala na Ojstrico (2349 m) od koder je prečudovit razgled v eno najlepših dolin – Logarsko dolino. Na vrhu smo bili ob sončnem zahodu. Prekrasno. Žareče sonce je zahajalo za obzorjem in s svojim rdečim sijem obsijalo bližnje gore. Skale niso bile več sive. Žaživele so v rdečem, vijoličastem... Vsi napori poti, vsi žulji in razbo-

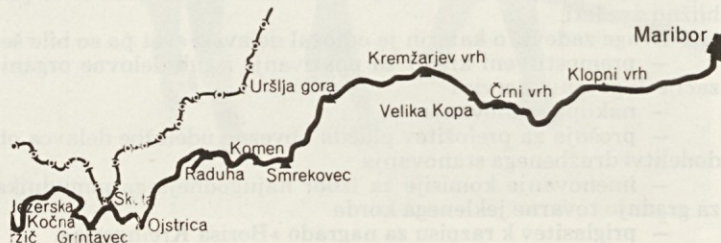
Utrinek s poti

lele noge niso nič v primerjavi s tem doživetjem. Težko smo zapustili vrh, a morali smo priti še do Kamniške koč v Jermanovih vratih. Pa tudi oblaki so se že pričeli zbirati v daljavi. Pot je ponoči ob soju baterijskih svetilk trajala tri ure in bila dokaj naporna in zahtevna za nas, začetnike v visokih gorah. Srečno smo prispeli do koč in se utrujeni spravili spat. Kar naenkrat pa je zagrmelo, bliski so švigali po temnem nebu, dež je lil v potokih. Slišalo se je oddaljeno, zamolklo grmenje. »Plaz!« nas je prešinilo. Upali smo, da so vsi planinci na varnem. Kako čudovita in kako grozna in neukrotljiva je narava. Navdušenje in groza obenem.

6. 8. smo se najprej spustili do Frishavovega doma na Okrešlju, ki stoji ves obdan od macesnov na skali ob koncu Logarske doline in je tudi njen del. Dom z vseh strani obdajajo visoke gore in melišča segajo skoraj do njega. Po obisku v domu smo se vrnili na Kamniško sedlo in se preko Turške gore povzpeli do vznožja Skute. Popoldne smo se nanjo tudi povzpeli. Z nje je lep razgled na dolino Kokre in ljubljansko ravnino. S Skute smo se spustili med Štruco in Dolgim hrbtom na Velike pode, od tu pa mimo bivaka do Cojzove koč v Kokrškem sedlu, ki je last PD Kamnik. S sedla je prekrasen pogled na kranjsko ravnino, Kamnik in bližnje gore.

Z vrha Grintovca smo se po strmi poti spustili do Mlinarskega sedla, ki je izhodna točka za pot na Kočno (2476 metrov). Pot na Kočno je precej nevarna, saj nas kmalu sprejme ozka, navznoter nagnjena polica, nad katero se boči debela skala; pod polico pa je globok prepad, ki se končuje nekje daleč spodaj na meliščih. Pod polico smo se splazili po trebuhu. Ko smo zapustili polico, smo kmalu prišli na vrh Kočne. Z vrha je prekrasen pogled na bližnji Grintavec, na Storžič, nekje v daljavi pa se dviga mogočna Skuta. S Kočne nadaljujemo pot proti Češki koči nad Jezerskim po znani Kremžarjevi poti. Zanj pravijo, da je najzanimivejša v slovenskih Alpah. A ob lepotah, ki jih vidiš, ko premaguješ oviro za oviro, človek pomisli tudi na nevarnosti, ki prežijo vsepovsod. Ta pot ima tudi neslavni pridevnik: ena najnevarnejših v Alpah. Zato smo jo premagovali počasi in previdno. Zgodaj popoldne smo prišli do melišča in dalje do snežnega plazu nad Češko kočo. Na plazu so vse leto dobri pogoji za smučanje. Od Češke koč pa do Jezerskega vodi prijetna in lepa gozdna pot. To razdaljo smo premagali v dobri uri.

Utrujeni, a neizmerno srečni, smo prispeli šesti dan pohoda pred Casino na Jezerskem. Imeli smo srečo, da se nobenemu ni ničesar zgodilo,

Zadnji dan našega pohoda smo se že navsezgodaj odpravili na vrh Grintovca (2558 metrov). Dan je prav lepo obetal. Nebo je bilo popolnoma jasno in čudovito modro. A predno smo dosegli vrh, so se s severa pripodile megle. Pihal je močan in mrzel veter, tako da z najlepšega vrha v Kamniških Alpah ni bilo mogoče videti prav ničesar.

ko smo bili zgoraj v gorah med skalami, nekje med nebom in zemljo, kjer je človeško življenje obešeno na tenki nitki. Lepi spomini in doživetja so plačilo za vse napore, za ves prestani strah, za vse žulje. Lepo je nekoč dejal dr. Kugy: »Le ljubezni odpro gore vse svoje bogastvo in globino svoje duše.«

In to je resnica!

D. J.